ព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា

មន្ទីរស្ដីការ ក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្ដី

សម្រាប់

គ្រូបង្រៀន

ឆ្នាំទី ១ លេខ ៤

ខែធ្នូ ព. ស. ២៤៩២

ឆ្នាំសិក្សា ១៩៤៩-១៩៥០

ព្រះរាជអាណាចក្រ កម្ពុជា

មន្ទីរស្តីការ ក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្តី សម្រាប់ គ្រូបង្រៀន

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

ពាក្យប្រែ បារាំង - ខ្មែរ ៣

សាលាបាឡីវង់វត្តខណ្ណាលោម ៧

ឧត្តមដ្ឋាន ១១

មធ្យមដ្ឋានទី ២ នឹងមធ្យមដ្ឋានទី ១ .... ១៣-១៥

វេយ្យាករណ៍ ១៨

អាទិកដ្ឋាន ១៩

មេសូត្ររត់មាត់ ២៨

អាទិកដ្ឋាន - នព្វន្ត ៣៣

បរិវិច្ចណដ្ឋាន នព្វន្ត ៣៦

បរិវិច្ចណដ្ឋាន រង្វាស់រង្វាល់ ៤១

កុមារដ្ឋាន-នព្វន្ត នឹងកុមារដ្ឋានរង្វាស់រង្វាល់ ៤៤-៤៩

លោកនិតិ - សម្រាប់គ្រប់ថ្នាក់ ៥២

សេចក្តីអធិប្បាយវដ្ឋធម្មនុញ្ញ ៥៧

MOTS A TRADUIRE (suite)

Bibliothèquaire . . . . :	បណ្ណារ័ក្ស (ឬបណ្ណានុរ័ក្ស
Salle d'attente . . . . :	
Céramique . . . . :	កុលាលភាជន៍
Garden party . . . . :	ឧទ្យានសមោសរ
Symbole . . . . :	និមិត្តរូប
Emblème. . . . . :	បដិមរូប
Renvois . . . . :	នយលក្ខណៈ
Nature (du sel) . . . . :	ភាព (អំបិល)
Destination . . . . :	ទីទទួល
Etapes . . . . :	ដំណាក់
Laissez-passer . . . . :	លិខិតបើកផ្លូវ
Quantité . . . . :	បរិមាណ
Délai de route . . . . :	រយៈពេលដើរផ្លូវ
Moyen de transport . . . . . . :	មធ្យោបាយដឹកនាំ
Stock . . . . :	ស្តុក
Police Nationale . . . . . . :	ក្រុមព្រះនគរបាល
Secrétariat (personnel) . . . :	លេខាធិការដ្ឋាន (បុគ្គលិក)
Section de l'identité Judiciaire . :	ផ្នែកអត្តសញ្ញាណតុលាការ
Commissariat du port . . . . :	ទីស្ដីការកុម្មិស្សែរកំពង់
Police spéciale . . . . :	ប៉ូលិសពិសេស
Police judiciaire . . . . :	ប៉ូលិសតុលាការ
Police administrative . . . . . :	ប៉ូលិសរដ្ឋបាល
Service financier . . . . :	ក្រុមហិរញ្ញវត្ថុ
Bureau fiscal . . . . :	ប៊ុយរ៉ូពន្ធដារ
Service liquidateur . . . . . :	ក្រុមជំរះបញ្ជី
Bureau des contributions des asiatiques étrangers . . . . :	ប៊ុយរ៉ូពន្ធជំនួយនៃជនអាស៊ីបរទេស

Dîner . . . . :	ការបរិភោគល្ងាច; ការលៀងអាហារល្ងាច
Déjeuner . . . . :	ការបរិភោគថ្ងៃ; ការលៀងអាហារថ្ងៃ
Cocktail . . . . :	ការលៀងសុរា
Lunch . . . . :	ការលៀងភេសជ្ជៈ
Soirée de gala . . . . :	រាត្រីសមោសរ
Théâtre nouveau . . . . . . :	ល្ខោនសម័យថ្មី
Goûter . . . . :	ការស្រស់ស្រូបល្ងាច
Petit déjeuner . . . . . . :	ការស្រស់ស្រូបព្រឹក
Music hall . . . . :	សាលតន្ត្រី
Réserve . . . . :	ទីបំរុង
Réserve domaniale . . . . . :	ទីបំរុងទ្រព្យរាជការ
Réserve routière . . . . . . :	ទីបំរុងថ្នល់
Réserve fluviale . . . . . . :	ទីបំរុងទន្លេ
Réserve maritime . . . . . . :	ទីបំរុងសមុទ្រ
Chef de la division cadastrale . :	មេផ្នែកសុរិយោដី
Chef du Bureau Foncier . . . :	នាយប៊ុយរ៉ូភូមិបាល
Agent de Bureau . . . . . . :	ភ្នាក់ងារប៊ុយរ៉ូ
Bureau Foncier . . . . . . :	ប៊ុយរ៉ូភូមិបាល
Ingénieur . . . . :	វិស្វករ
Agent technique . . . . . . :	វិស្វកររង
Géomètre conservateur . . . :	អ្នករេខាគណិត - អភិរ័ក្ស
Géomètre-civil . . . . :	អ្នករេខាគណិតស៊ីវិល
Arpenteur-Dessinateur . . . . :	រដ្ឋករ - ចិត្រករ
Opérateur . . . . :	ការី, ឥ. f. ការិណី
Inspecteur . . . . :	អធិការ
Contrôleur . . . . :	អ្នកត្រួត
Conservateur . . . . :	អភិរ័ក្ស

Bureau du Cadastre Municipal de la voirie de Phnom-Penh . . :	ប៊ុយរ៉ូសុរិយោដីភជការក្រុងភ្នំពេញ
Chef du Bureau conservateur . :	នាយប៊ុយរ៉ូអភិរក្ស
Conservation cadastrale . . :	មន្ទីរអភិរក្សសុរិយោដី
Conservation du domaine . . :	ការអភិរក្សនៃទ្រព្យភជការ
Domaine privé . . . . . . :	ទ្រព្យភជការអសាធារណៈ
Domaine public . . . . . :	ទ្រព្យភជការសាធារណៈ
Subdivision des travaux neufs . :	ផ្នែករងនៃនវកម្ម
Topographie . . . . :	ហ៊ិនលេខា
Topométrie . . . . :	ហ៊ិនគណិត
Géométrie . . . . :	រេខាគណិត
Géodésie . . . . :	ប្រឹថពីវិភាគ
Travaux de géodésie . . . :	ការប្រឹថពីវិភាគ
Travaux de restitution . . . . :	ការវាស់តម្រូវ (ពាក្យសុរិយោដី)
Travaux de cadastrage . . . . :	ការវាស់ - តែងបញ្ជីដី
Lever et immatriculer des terres :	វាស់ចុះបញ្ជីដី
Inspection . . . . :	អធិការដ្ឋាន
Concession . . . . :	សម្បទាន
Plan d'aménagement . . . . . :	ផែនទីរៀបចំដី
Plan déalignement . . . . . :	ផែនទីរៀបផ្លូវដី
Plan de lotissement . . . . . :	ផែនទីរៀបខ្ទង់ដី
Plan parcellaire . . . . :	ផែនទីក្បាលដី
Parcelle . . . . :	ក្បាលដី
Laboratoire de photo-restitution :	ទីពិសោធកែតម្រូវរូបថត
Commission administrative . . :	គណៈកម្មការរដ្ឋបាល
Commission de bornage . . . :	គណៈកម្មការព្រំដី
Plan topographique . . . . . :	ផែនទីហ៊ិនលេខា
Lever par rayonnement . . . :	វាស់ដោយវិធីរស្មី

Lever par relèvement . . . . :	វាស់ដោយវិធីសាផាន
Lever par cheminement . . . :	វាស់ដោយវិធីបន្ត
Lever par intersection . . . . :	វាស់ដោយវិធីបន្ទាត់កាត់គ្នា
Opérations géodésiques . . . :	ការប្រឹថពីវិភាគ
Triangulations générales des 1er 2e, 3e ordres, secondaires ou fondamentales se rapportent aux levés par topographie aérienne:	ត្រីកោណវិធីទូទៅលំដាប់ទី ១, ទី២, ទី៣, បន្ទាប់ ឬជាមូលដ្ឋាន ដែលទាក់ទងនឹងការវាស់ដោយ ហេនលេខាពីលើអាកាស ។
Triangulations subsidiaires cadastrales de restitution photo aérienne de 4e ordre et au dessous:	ត្រីកោណវិធបន្ទាប់បន្សំ, សុរិយោដីនៃការវាស់ តម្រូវកែរូបថតពីលើអាកាសនៃលំដាប់ទី ៤ និង លំដាប់ថយមក ។
Statistique . . . . :	ស្ថិតិ (ស្ថិ - តិ = បញ្ជីរាប់ចំនួន)
Opération . . . . :	ប្រតិបត្តិការ (ប្រ: - តិ - បាត់ - តិ - កា)

សាលាបាឡីរងវត្តឧណ្ណាលោម

ថ្ងៃ ២៣ សីហា ១៩៤៨ (ព.ស. ២៤៩១)

ទុតិយាវិភត្តិ (ត)

ខ) "កាន់" ហៅថា សម្បាបុណិយកម្ម ឧ. ត្រូវបង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ "ក" ចូលមកកាន់មន្ទីរស្ដីការក្រសួងយុត្តិធម៌នៅថ្ងៃ ២០ សីហា ១៩៤៨ វេលាម៉ោង ១៦ ។ បក្សីទាំងឡាយតែងតែហើរវិលមកកាន់ទ្រនំវាវិញរាល់ល្ងាច ។

គ) "ញ៉ាំង" ហៅថា ការិតកម្ម. ឧ. ព្រះអាទិត្យញ៉ាំងលោកឲ្យភ្លឺ = (ព្រះអាទិត្យបំភ្លឺលោក) ។ គ្រូញ៉ាំងសិស្សឲ្យរៀន = (គ្រូបង្រៀនសិស្ស) ។ អំពើអាក្រក់តែងតែញ៉ាំងអ្នកធ្វើឲ្យដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ។

ឃ) "អស់" ហៅថា អច្ចន្តសំយោគ, ឧ. ខ្ញុំទៅនៅព្យាបាលរោគឯមន្ទីរពេទ្យព្រះកេតុមាលាអស់មួយខែគត់ ។ ខ្ញុំធ្លាប់ទៅនៅឯព្រៃនគរអស់កាលយូរ ។

ង) "ទឹង" ឬ "ចំពោះ" ហៅថា អភិបិតកម្ម, ឧ. គេបាននិយាយពាក្យនេះទឹងខ្ញុំ, ឬ-ចំពោះខ្ញុំ ។

តតិយា

៣– តតិយាវិភត្តិ ប្រើពាក្យជាអាយតនិបាត ដូចខាងក្រោមនេះ

ក) "ដោយ" ហៅថា ករណៈ, ឧ. សត្វលោកសុទ្ធតែធ្វើអំពើទាំងពួងដោយត្រៃទ្វារគឺកាយ, វាចា, ចិត្ត ។ ព្រានប្រមាញ់បាញ់សត្វដោយកាំភ្លើង ។

ខ) "ដោយនូវ; ដោយសារ, ដោយសារតែ; តាម" ហៅថា វិសេសនៈ ឬ វិសេសនត្ថៈ, ឧ. អ្នកប្រាជ្ញរៀនរឿងដោយនូវខន្តិធម៌ ។ មនុស្សខ្វិនទៅមកបាន ដោយសារកកិល ។ ពួកបព្វជិតរស់នៅបានដោយសារតែទានរបស់ទាយក ។ អ្នកទាំងឡាយចូរថាតាមខ្ញុំ ។ គេចេញពីក្នុងផ្ទះតាមទ្វារ ។

ថ្ងៃពុធ ២៥ សីហា ១៩៤៨ ព.ស. ២៤៩១

គ) "គឺ, ដែល" ហៅថា អនភិហិតកត្តា, ឧ. ការនេះគឺខ្ញុំធ្វើ ។ ផ្ទះនេះគឺខ្ញុំចេញប្រាក់ឲ្យសង់ ។ ផ្លូវនេះឬដែលរាជការហាមមិនឲ្យបររទេះគោ ។

ឃ) "ហេតុ, ហេតុតែ, ព្រោះ, ព្រោះតែ" ហៅថា ហេតុឬហេតុត្ថៈ, ឧ. បានជាខ្ញុំចេះតែទ្រាំអត់មិនស្ដីថាអ្វី ហេតុមកពីមិនចង់ឲ្យមានរឿង ។ ហេតុតែគ្នាល្ងង់ទៀត បានជាគ្នាមកពឹងគេយើងឲ្យជួយណែនាំ ។ សត្វលោកមានចិត្តប្រែប្រួលព្រោះលោកធម៌គ្របសង្កត់ ។ បានជាគាត់ចេះតែក្រញូវនៅក្នុងទីនោះ ព្រោះតែលាភៈនិងសក្ការៈ ។

ង) "មាន" ហៅថា ឥតម្ញូត, ឧ. កុមារនោះមានម្ដាយមីងបង្កើត ជាអ្នកចំនុកបំរុងគ៏តែបើនរៀនសូត្រគ្រាតែបានសំរេចវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ ។

ប) "ជាមួយនឹង" ហៅថា សហាត្ថ:, ឧ. នាងគញ្ញាទៅផ្សារ ជាមួយនឹងម្ដាយ ។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបើកក្រការជាមួយនឹងបនាយក របស់លោក ។

ពាក្យដែលត្រូវប្រើជាមួយនឹង "ដោយ"

១ – កប់ដោយសុវត្ថិភាព ។ល។

២ – ប្រកបដោយសន្តិសុខ ។ ប្រកបដោយសីលធម៌ ។ ប្រកបដោយវប្បធម៌ ។

៣ – បរិបូណ៌ដោយភោគទ្រព្យ ។ល។

៤ – សម្បូណ៌ដោយភោជនាហារ ។ល។

៥ – វិចិត្រដោយក្បូរក្បាច់រចនា ។ល។

៦ – រំលេចដោយពណ៌ផ្សេងៗ ។ល។

ពាក្យ "ដោយ" ប្រើជាជំនួសកិរិយាវិសេសន: (Adverbe) ផងក៏បានខ្លះ, ឧ. ដោយហ័ស: ដោយប្រញាប់; ដោយប្រែន ។ល។ (មានសេចក្ដីស្មើគ្នានឹងពាក្យ "យ៉ាង") ។

ថ្ងៃ ៣០ សីហា ១៩៤៨ (ព.ស. ២៤៩១)

ចតុត្ថី

៤– ចតុត្ថី វិភត្តិ ប្រើពាក្យជាអាយតនិបាតដូចខាងក្រោមនេះ (ហៅថា សម្បទានៈ ដូចគ្នាទាំងអស់) ។

ក) "ដល់" ឧ. មនុស្សអ្នកបរិបូណ៌ដោយករុណា តែងបរិច្ចាគទានដល់ស្មូមពុំសូវដែលខាន ។ គ្រូជាអ្នកឲ្យចំណេះវិជ្ជាដល់សិស្ស ។

សំគាល់ សព្វៈជនថ្នាក់ខ្ពស់ កុំប្រើពាក្យដល់ ត្រូវប្រើពាក្យ "ចំពោះ" ជាដំនួប,ឧ. ក្នុងទីបញ្ចប់នៃសុន្ទរកថានោះ អ្នកដើមបុណ្យប្រកាសសេចក្ដីយ៉ាងក្បោះក្បាយថា ថ្វាយព្រះពរកុសលចំពោះព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង··· ។

ខ) "ដើម្បី, បំរុង" ឧ. អ្នករៀនខំប្រឹងសិក្សាដើម្បីឲ្យខ្លួនមានចំណេះ រដ្ឋាភិបាលចាត់ការឲ្យមានសេនាទាហានបំរុងការពារប្រទេសឲ្យមានសន្តិភាព ។

គ) "ចំពោះ, ទិន" (មានសេចក្ដីថា "ឆ្ពោះទៅរក") ឧ. អ្នកណាប្រទូស្តចំពោះបុគ្គលដែលឥតកំហុស, អ្នកនោះច្រើនតែមានសេចក្ដីវិនាសឃើញស្តែងទាន់ភ្នែក ។ ឯងកុំខឹងនឹងអញ, បានជាអញស្តីឲ្យឯង ព្រោះចង់ឲ្យឯងល្អ ។

បញ្ចមី

៥– បញ្ចមី វិភត្តិ ប្រើពាក្យជាអាយតនិបាត, សំគាល់ភាសាសំស្ក្រឹត

ឧទិមគម: មានវិធីទីជំរើសផ្សេងគ្នាពីភាសាខ្មែរខ្លះ, សំរាប់ភាសាខ្មែរដូចខាងក្រោមនេះ :

ក) "អំពី, ពី" ហៅថា អព្យយ, ឧ. ភ័យអំពីមរណៈ ។ អ្នកអញ្ជើញមកពីណា ទៅណា ហ្នឹង? — ខ្ញុំមកពីបការទៅផ្ទះ ។

ខ) "ចាក" ហៅថា អព្យយ ដែរ, ឧ. បុគ្គលត្រូវវៀរចាកទុច្ចរិត ជីតាខ្ញុំចេញចាកស្រុកនេះទៅកាន់បរទេស ឆ្ងាយជាង ២០ ឆ្នាំហើយ ។ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណបានជាទ្រង់ព្រះនាមថា "អរហំ" ព្រោះព្រះអង្គឆ្ងាយចាកសេចក្ដីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ។

ឧត្តមដ្ឋាន

រៀនមើល-សរសេរតាមសូត្រ

ផ្លូវឌូដារដឺឡាក្រេ

ផ្លូវនេះមាននាមដូច្នេះ រំឭកដល់លោកមេទ័ពជាតិបារាំងសែសម្នាក់ ដែលបានចូលមកជាប្រថមយកក្រុងកម្ពុជា ។ សម្ពន្ធមិត្រចិនក្រុងបារាំងសែស លោកមេទ័ពនេះឯងនៅគ្រប់គ្រងរាជការ ប្រតិភូក៏តទៀបជិតព្រះអង្គព្រះបាទនរោត្តម តាំងពីគ្រិស្តសករាជ ១៨៦៣ ។ ផ្លូវ ដូដារដឺឡាក្រេ ជាផ្លូវធំទូលាយវែងឆ្ងាយលើសផ្លូវដទៃ ទីស្ថិតនៃផ្លូវនៅចំកណ្ដាលទីក្រុង សង្ខឹង

ពីភ្នំពេញទៅជាប់នឹងផ្លូវទៅព្រៃនគរ ។ ពីឆ្នាំ ១៩៣៨ លំអផ្លូវនេះល្អ ស្អែនដ៏មានផ្ទៃកប់ស្មើ រាតទទឹងឲ្យធំទូលាយ ក៏ពលសង់ជ័រខ្មៅ ដែលអាចបំបាត់បង់ កក់ក្រៅនូវផងធូលី ។ នៅទីនផ្លូវមានដើមដូងតាម ដំហ៊ុមទូរ ចុងវែកផាប ខ្សែលួសភ្លើងកប់ក្នុងដីដើម្បីមិនឲ្យទទើសទាស់ ។ តាមបណ្តោយផ្លូវយើងឃើញតាម ដូចកម្រងផ្កាតគ្នាហៃជាខ្សែបី ដែលក្បែរព្រាន ជះរៀងទៅអាកាស ពន្លឺភាសចាំងមណ្ឌលផ្លូវ ។ តាមក្បែរសង់ខាងគួរ មានទស្សនាគយគន់មើលផ្ទះធំ ៗ ល្អ ៗ តាំងពីក្រោយផ្លូវដើមឈើ ឲ្យមួយសំរាប់ លំអផ្លូវ ។ សត្វសំឡេងទីទីងសត្វរបត់ដែលជាប់ មនុស្សត្រាប់តាមករម ខ្ទះដើរ ខ្ទះជិះយានជំមានសមៀតបំពាក់ហើហារ គួរនាដូចឲ្យភាសបុណ្យអ៊ុំន បកបក្រុងផ្លូវនេះ មានសណ្តាប់ គឺត្រាប់ទៅទីនយកមិនប្រទូកគ្នា ព្រោះអ្នកបរកាន់ស្តាំពល់ខ្លួន ។ ត្រង់ទីត្រូវផ្លងកែងមានក្នាក់ងារយាមចាំហាមឃាត់ ឲ្យប្រតិបត្តិ តាមបញ្ញត្តិផ្លូវ ។

ការលំអផ្លូវនៅគ្រប់ប្រទេសដូចជាផ្លូវខូចភារជំឡាក្រែ នៅស្រុកយើងនេះ ជាការមួយប្រសើរ ញ៉ាំងមហាជនឲ្យមានគតិទៅកាន់សេចក្តីលូតលាស់រីកចំរើន សម័យលោក គឺជាជម្ងឺនានាខ្ពង់បានដល់អ្នកចាំងពួកឲ្យធ្វើតាមដំណាងដើម្បីឲ្យមាន រង្គៀសទីនីនណាប្អូនខ្លួនឯង គឺនរណាទោកាន់ទីល្អសំងកែងខ្លួនល្អ យាន ជំនិះល្អទើបបរលើផ្លូវល្អ នេះហាជនល្អទើបគួរនៅផ្ទះល្អ ជំបូនានយ៉ាងនេះហៅ ជំបូនានដោយកែ ។

អានពាក្យ.— សម្ពន្ធ ឲ្យមើលថា= សំពាន់មិត្រ ។— ទស្សនា= មើលថា= ទស់-ស:-ណា ។

ពន្យល់ពាក្យ= សម្ពន្ធមិត្រ= ចងមិត្រមេត្រី ។— ប្រតិត្តភាគ ឬប្រតិកត្តភាគ សេចក្ដីទំនុកបំរុង ។

បរាបរ= ទៅនឹងមក ឬទៅមក ។— កាន់ស្ដាំ = ដើរខាងស្ដាំដៃនៃខ្លួន ។— ត្រៃឡេងកែង-ផ្លូវបែក ។

ពាក្យសួរ= ហេតុអ្វីឈ្មោះផ្លូវផ្កានៃទីក្រុងសឹងជាឈ្មោះមនុស្ស ។— មនុស្សទាំងនោះជាអ្វី ។— ការលំអផ្លូវមានប្រយោជន៍ដូចម្ដេច ។— នឹងដើរតាមផ្លូវធំ ៗ គេប្រព្រឹត្តដូចម្ដេច នឹងឆ្លងកាត់ថ្នល់ត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ។— វណ្ណយុត្តិអ្វីខ្លះដែលប្រើក្នុងបទនេះ ។

មជ្ឈដ្ឋានទី ២

លើព្រែកគន្ធា ឬព្រែកក្រអូប

គ្មានពាក្យសំដីឯណាមួយថ្លែងបានឡើយ ការស្ងប់ស្ងាត់នៃល្ងាចនោះ ការសុខវេទនា, ការក្រមនៃសត្វទន្សំទាំងឡាយ ៗ មិនយូរប៉ុន្មានព្រះអាទិត្យរមកំឡោច ចុះដុតទៅក្រោមដើមមេឃ ខ្យល់កំភើយលេចឡើងក្លាយ ស្លឹកឈើកំរើតបន្តិចសត្វរីករាយសប្បាយ ៗ សភាពនោះមានឡើងយូរប្រមាណ បីបួនមីនុត កិរិយាស្ងប់ស្ងាត់លេចឡើងជាថ្មី ៗ យប់ស្រទ្បប់ៈមេឃធ្លាក់ ចុះលើផែនដី នោះក្នុងបន្ទោះមាត់ច្រាំងទៅនៃទន្លេ ខ្សែទឹកទៅមានពន្លឺព្រាក

បន្តិច ៗ ព្រាតឡើងជួបកាំ ជើបក្នុងរលកទឹក ហ្វូងអង្គិលអម្ពែកទាំងឡាយ ហើរ ព្រោងព្រាតធ្លៀលផ្ទាត់ប៉ប្រាស់ទឹក រីឯស្រមោលអ្នកចែវទូកលេចធំ ជ្រងោជាងទៅទៀត វែងរាក់វែង ៗ ដំបាងដែរមួយ ៗ គូរខោដូចដំណើរ យោលនៃប៉ោល ៗ ដំបានដែរបោះទៅមុន ៗ ធំ ៗ បន្សំទឹកសម្រក់ស្លូតស្រៀង ចំរៀង ដូចក្រាំងក្រអៅ ដូចគ្រលួចលន្ទង់លន្ទោបស្រណោះ ។

១– នៅលើព្រែកគន្ធា គេមានចិត្តដូចម្ដេចក្នុងវេលាល្ងាចនោះ ។

២– ព្រែកគន្ធាមានអត្ថជាដូចម្ដេច ។

៣– ហេតុអ្វីបានជាគេថាស្លឹកឈើសប្បាយ ។

៤– ហេតុអ្វីគេថាព្រះអាទិត្យមកទៀប ។

៥– ហេតុអ្វីស្រមោលអ្នកចែវទូកលេចឡើងធំជ្រងោ ។

៦– ន័យជាដូចម្ដេច = សង្កាក់ ។

ទ្វារពពក

ទ្វារនោះមាននាមត្រូវប្រាកដ ព្រោះនៅទីនោះមានស័ត្វបុះលុបស្ទើរតែជានិច្ចជាកាល ។ គេហៅថាពពកនៃដំបន់នោះ រសាត់មកទាក់ទងដំនើរក្ដី ហើយទញ់ក្នុងប្រកបស្ដៀតនឹងទ្វារ ។ ខ្ញុំបានជួងកាត់ទ្វារនោះច្រើនដងណាស់ ខ្ញុំបានប្រទះពល់ដងតាំងពីចំងាយ ចំហាយស្រោសរុំជិតទ្វារ ។ នេះនៃទ្វារនោះហើយឃើងដល់ ៗ ផ្លូវដែលទៅតាមទ្វារ សឹងកំងជាប្រាំងដោយបន្ទាយ យួនមាំស្ទឹងត្រដីងគប្បីស្ទើបទឹកនៃទីងសង់ ។ បន្ទាយនោះសឹងលុបបាត់ក្នុងស័ត្វដូចឃើងដែរ ប៉ុន្តែរបឹងមកទីនេះស្ទើរតែពុំទាន់ផល់ផង ពពកដែលរុំជុំ

វិញ ។ យើងចាកចេញដោយហោះរសាត់ រនើថ្វាឡើង រហូតចាត់ទៅដោយខ្យល់ផាត់ចេញ ៗ យើងក៏ទៅកន្លងកំពូលអាកាសស្ងួត ថ្ងា ហាលកណ្ដាលព្រះអាទិត្យ ហើយអ្វី ៗ លេចឡើងច្បាស់ស្រឡះឯមុខនិងឯក្រោមយើង ៗ ក៏មើលទៅឃើញឆកតូក៉ន សេចក្ដីរីករាយរបស់យើងកើតឡើងដោយហេតុនោះ

១– ក្នុងរឿងនេះគេនិយាយពីអ្វី ។

២– ពាក្យទាំងនេះមានន័យដូចម្ដេច = រសាត់ - ទញ់ - ស្ពឹង ។

៣– ធម្មជាតិអ្វីដែលគេហៅពពក ។

៤– តូក៉នជាស្រុកដូចម្ដេច? នៅឯណា?

៥– អ្វីហៅឆក? ឆកធំហៅអ្វី? ទ្វារភ្នំជាអ្វី? ។

មជ្ឈមដ្ឋានទី ១

ភូមិទាំងឡាយនៃយួន

ភូមិទាំងឡាយ ច្រើនបំផុតនៃយួនជាភូមិកសិកម្ម ដែលកសិករជនធ្វើការឯស្រែចំការវេលាថ្ងៃ ៗ វេលាយប់ត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញដកក្របីទៅផង ៗ មានភូមិអណ្ដែតរបស់អ្នកនេសាទ សង់ជាផ្ទះនៅក្បែរមាត់ទន្លេធំ ៗ នៅកយគ្នាសព្វអន្លើ ៗ គេមានបំណងចង់មើលទៅនេសាទផងផ្លាស់ប្ដូរទីកន្លែង គេឃើញនាំទៅជាមួយផងនៅលើក្បូន នេសាទតាមករណីនិងផ្ទះ និងខ្ទមប្រយោជ ភូមិខ្លះទៀតជាភូមិសិប្បកម្ម ដែលសិប្បការជនទាំងឡាយក្បាលណាប់ច្រើនយ៉ាងខ្នាំ

មកហើយ ការប្រកបកុកម្មដាំខ្យង ធ្វើក្រដាស ធ្វើជាងផ្សេង ៗ ។ ត្រកូលទាំង នោះធ្វើរបររកស៊ីដូចសង្គមជនគឺធ្វើដោយពួក ទាំងវិធីធ្វើរបរក៏ធ្វើមិនឲ្យល្អៀង ពីទំលាប់សណ្ដាប់បុរាណឡើយ ។ ប៉ុន្តែទោះជាភូមិសិកម្មក្តី ជាភូមិសិប្បកម្មក្តី ភូមិទាំងនោះមានភាពប្រហែល ៗគ្នា ។

ពាក្យពន្យល់.— កសិកម្ម = អានថា= កៈសិ-កាំ ការធ្វើរបរដាំដំណាំ ។— កសិករ = អ្នកធ្វើរបរដាំដំណាំ ។— នេសាទ = ព្រានចាប់សត្វក្នុងទឹក ។— នេសាទោបករណ៍ ប្រដាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងការនេសាទ ។— សិប្បកម្ម = អានថា = សិប-បៈ កាំ— ការធ្វើរបរខាង វិជ្ជាចំណេះ, ធ្វើជាង, ដេរ, គូរឆ្លាក់.. . ។— សិប្បករ= អ្នកដែលធ្វើសិប្បកម្ម ។—សង្គម= អាន= ស័ង-គំ = ចូលគ្នា ក្រុមហ៊ុន ។

ពាក្យសួរ.— គេសំគាល់ឃើញដូចម្តេចភាវៈនៃភូមិទាំងឡាយនៃយួន ។— ភូមិធ្វើ របរអ្វីខ្លះ ។— ហេតុដូចម្តេចបានជាគេថា របររកស៊ីនៃយួនដូចជាសង្គមជន ។— អ្នកស្គាល់ សិប្បកម្មអ្វីខ្លះ ។

អ្នកស្រែធ្មប់

ក្នុងតំបន់ស្រុកលើ ១ មានដីមានដីជាតិស្តើងស្គម ឲ្យផលដំណាំមួយឆ្នាំ ៗ តែបន្តិចបន្តួច ។ អ្នកដទៃម្នាក់បានទិញដីឥតផលនោះ ក៏តាំងទីលំនៅ ជាមួយប្រពន្ធនិងកូនប្អូនខ្លាក់ ។ ដោយសេចក្តីអាសាអាសាញ់នៃគ្រួសារ ផ្ទះ តូចល្មមតែមាំទាំសង់កើតឡើងភ្លាម ហើយដីតាស់កន់ប្រែត្រឡប់ ទីជាសួន

ហាក់បី ចំរើនផលល្អ ស្រូវផ្លែមានគ្រាប់ធំៗជាងស្រូវនៅស្រែជិតខាង ។ អ្នកស្រុកគេត្រៀសប្រណាំងទិញស្រូវល្អ ទិញសេចក្តីអាជីវប្រព្រឹត្តកុងគ្រួសារ ដែលគេពុំដែលឃើញនិយាយលេងសើចជាមួយនរណា ទិញបួលទៅក្នុងអំពើពោធឡៀននៃដំណោះប្រែកែក ក៏ប្រហាប់ដូនដៃនោះជាមនុស្សសិល្ប៍ ។ បុរសនោះក៏ត្រូវកំណោះចំពោះមុខមន្ត្រីកាត់ក្តី បាននាំប្រពន្ធនិងកូនដ៏មានស្វាហាប់ជាអ្នកស្មុខជា ទិញក្របីមាំៗមួយនឹម ក្របីមួយអស្សរពេះបន្ទុកដ៏មានរសើផ្ទុកៗ ដោយចំណាំទីថ្ងៃចេញពីផាលសំតរលាន ពីស្មេញទោសរបស់លេងពីគរណ្តៀវ ពីចប ពីប៉ែលនិងគប់ ។ បុរសដំកបទៅក្រមថា សូមចានលោកពិ-ចារណាចុះ របស់ទាំងនេះជាវិជ្ជាសិល្ប៍របស់ខ្ញុំប្រើប្រាស់ ។ ខ្ញុំពុំអាចបង្ហាញបានទៀយ សេចក្តីទៀយហាត់នៃគ្រួសារដែលខំធ្វើការ នូវសេចក្តីល្អិតល្អននិងវង្ស្រ្តកូលដែលបង្កើតឡើងឲ្យស្រឡាញ់សេចក្តីល្អនិងគោរពច្បាប់ ។ ទៅក្រមក៏បដិសេធពាក្យចោទ ហើយខ្ទានអ្នកទាំងពួងឲ្យយកដំរែបតាមបុរសនោះវិញ ។

ពាក្យពន្យល់ .— ធ្មប់=វិជ្ជាមន្តគាថាអាចធ្វើឲ្យគេវិនាសបាន ។—អាសាអាសាញ់ ធ្វើការមិនខ្ជិលច្រអូស ។ សិល្ប៍= អាគមថា=ស៊ិល = វិជ្ជាមន្តគាថាអាចធ្វើឲ្យកើតហេតុអស្ចារ្យ

ពាក្យចោទ .— ជីដែលគេនិយាយជាជីដូចម្តេច ។ ព្រោះអ្វីជីនោះទៅជាឲ្យផលល្អ បុរសនោះប្រព្រឹត្តយ៉ាងដូចម្តេចបានជាគេប្រាប់ថាធ្មប់ ។ សេចក្តីចោទជាត្រឹមត្រូវឬដូចម្តេច ។

វេយ្យាករណ៍

វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ (ត)

ល្បះ (។) សំរាប់ធ្វើពាក្យជាសង្កាត់ ដើម្បីញែកសេចក្ដីឲ្យច្បាស់លាស់ ។ កាកបាទ (+) ប្រើលើពាក្យ នុ៎ះ, ហ៎ះ ។— អស្ដា (៖) ប្រើលើនិបាតសព្ទ ក និង ជ និងនិបាតសព្ទខ្លះ ដូចពាក្យ នុ៎ះ ហ្ន៎ ឬ ណ៎, មើលណ៎ឬហ្ន៎, ឲហ្ន៎ឬណ៎ ។— មូសិកទន្ត (៉) និងត្រីសព្ទ (៊) ប្ដូរសព្ទអក្សរទីសព្ទនិងត្រៃសព្ទឲ្យទៅជាអឃោសៈ ឬឃោសៈ ។— គោមូត្រ ឬបរិយោសាន (๛) ជាសញ្ញាសម្រាប់ប្រើនូវចុងចប់សេចក្ដី ។— ពិន្ទុ (๏) សញ្ញាសម្រាប់ចុះខាងដើមផ្ដើមសេចក្ដី ។— រ៉ាត់ ឬ គាប ({) សំរាប់គាបពាក្យ ។— បេ ឬ លៈ (។ល។) ប្រើជាសំគាល់នូវពាក្យដែលនឹងពោលតទៅទៀត ។— រង្គុសញ្ញា (—) ជាតំនូសយោង ។— ពងត្រីឬៈបូណ្ណសញ្ញា (.....) ជាចន្លោះសម្រាប់ពាក្យដែលត្រូវយកមកបំពេញ ។

ពីអក្សរព្យញ្ជនៈផ្លាស់ប្ដូររូប

សុំមើលវេយ្យាករណ៍មេរៀនលេខ ៧ ទំព័រ ៧

អាទិកដ្ឋាន

អាទិត្យទី ១

បង្រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

អំពីទីក្រុង

ពាក្យ.— នាម.— កំពែង ប្រាសាទ វត្ត វិហារ ផ្ទះថ្ម រោងល្ខោន សាលា មន្ទីរពេជការ រោងម៉ាស៊ីន (រោងចក្រ) ឃ្លាំងជំនួញ ឃ្លាំងប្រាក់ ផ្សារ ផ្លូវថ្នល់ សួនច្បារ ម៉ាស៊ីនទឹក ចង្កៀងអគ្គិសនី យានជើងគោក (ថលយាន) យានជើងទឹក (ជលយាន) ទាហាន កម្មករ ប៉ូលិស ។

គុណនាម.— ស្កុកស្កម មាំមួន ច្រូនច្រាង ឆើតឆាយ ខ្ទន់ខ្ទប់ ធំធេង លឹងល្វើយ ស្អាត ក្អេកក្អក ព្រោងព្រាត ស្រោងស្រង់ រៀបរៀង ត្រង់ រៀប ស្រស់ ស្រអាត រង៉ំ ក្រេមក្រាន្ត ហឺហា កបទាប បំព្រង ល្អយល្អង ប្រិមប្រិយ ។

កិរិយាសព្ទ.— ដើរលេង ត្រាច់ ចរ យាត្រា រត់ទៅ មក វិញ លក់ ស៊ី ផឹក ជិះ ចរ ត្រួតត្រា ហាមឃាត់ បង្ហាញ នាំផ្លូវ ធ្វើការ សង់ រុះ រើ សែង រែក ដងដែក រៀន កំ លេង ។

សេចក្តីរំឭក.— ពាក្យដែលយើងចុះឈ្មោះទាំងប៉ុន្មាននេះ សំរាប់ឲ្យគ្រូរើសយកមកបង្រៀនឲ្យគ្រប់គ្រាន់ក្នុងមួយអាទិត្យ មិនមែនប្រើឲ្យតែអស់ក្នុង ១ ខណៈប៉ុណ្ណោះឡើយ ពាក្យទាំងនេះគ្រាន់តែជាលំនាំទេ ឯការបង្រៀនស្រេចលើគ្រូ តែអត្ថនៃពាក្យនោះ ទោះជាពាក្យងាយ ៗ ក៏ដោយ គ្រូតែឲ្យសិស្សយល់ជាប្រាកដ ។

ក្នុងខណៈរៀនម្តង ៗ ត្រូវឲ្យពាក្យតែ ៥ ឬ ៦ ម៉ាត់ជានាម ៥ ឬ ៦ ម៉ាត់ជាគុណនាម ៤ ឬ ៥ ម៉ាត់ជាកិរិយាក៏ល្មមហើយ ។

ភាសា.— អ្នកមានស្គាល់ទីក្រុងណាមួយទេ? នៅទីក្រុងនោះអ្នកឃើញអ្វីខ្លះ? អ្នកឃើញផ្ទះនៅទីក្រុងយ៉ាងដូចម្តេច? ផ្លូវយ៉ាងដូចម្តេច? ទីក្រុងនោះតើជាអ្វី? (... ជាទីប្រជុំធំ)? ទីក្រុងនិងស្រុកស្រែប្លែកគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច? ទីក្រុងធំនៃប្រទេសខ្មែរមាននាមហៅអ្វី? ។

បង្រៀនមើល-ហាត់ភាសា

ក្រុងភ្នំពេញ

សៀវភៅវិជ្ជាខេមរភាសាអាទិកដ្ឋានទំព័រ ១២២

សូមពន្យល់ពាក្យដែលជានាម-គុណនាម-និងកិរិយាសព្ទផង

សូមតម្រូវពាក្យខ្លះ.— រង់រឿងជា រុងរឿង ។ លប់ = លុប ។

ហាត់ភាសា.- អ្នកដែលទៅក្រុងភ្នំពេញឬទេ? ភ្នំពេញគឺជាអ្វី? ក្រុងភ្នំពេញនៅកន្លែងណា (...នៅមុខទន្លេចតុមុខ) កាលពីដើមទីកន្លែងក្រុងភ្នំពេញយ៉ាងដូចម្ដេច? សព្វថ្ងៃនេះក្រុងភ្នំពេញយ៉ាងណា? ថ្នក្រពាំងទៅណាអស់ទៅ? មាននរណាជំនួសឡើង? មានគេហស្ថានជាតិអ្វីខ្លះនៅក្រុងភ្នំពេញ? គេហស្ថាននោះយ៉ាងដូចម្ដេច? អ្នកចង់ទៅលេងក្រុងភ្នំពេញឬទេ? ហេតុអ្វី ។

ការហាត់សរសេរ.- ចូរធ្វើឃ្លានឹងពាក្យខាងក្រោមនេះ

ទីក្រុងធំ- គេហស្ថាន និមិត្ត

សរសេរតាមសូត្រ

ក្រុងភ្នំពេញ

សៀវភៅដែលទំព័រ ១២២ ។ សូមរំលែកមេរៀននេះជាពីរផ្នែក ។ ផ្នែកទី ១ តាំងពី មានទីក្រុងតិច... រហូតដល់ឲ្យបានចម្រុងចម្រើនឡើង ។ ផ្នែកទីពីរ តាំងពីទីនឹងលុបថ្នក្រពាំង រហូតដល់ចប់ ។

សរសេរពាក្យពិបាកឲ្យសិស្សចំណាំ – ចម្រើន-ផុស-ព្រះធរណី និមិត្ត-សុទ្ធតែ-ថ្នក្រពាំង-សុខក្រៀមក្រាន្ត-សង់គេហស្ថាន ។

តែងសេចក្ដី

ចូរធ្វើឲ្យប្រកបនឹងពាក្យសួរខាងក្រោមនេះ

ទីក្រុងជាទីប្រជុំយ៉ាងដូចម្ដេច? អ្នកឃើញមានអ្វីខ្លះក្នុងទីក្រុង? គេហ-ស្ថានទទឹងផ្លូវធ្លា នោះតើយ៉ាងដូចម្ដេច? គេឃើញមានបណ្ដាជនយ៉ាងដូចម្ដេច ៗ

សេចក្ដីរឭក.— ក្នុងការបង្រៀនតែងសេចក្ដី សុំកុំភ្លេចឲ្យសិស្សឆ្លើយមាត់ទទេជាមុន ៗ

អក្សរផ្ចង់

ប ប ម ហ ឋ

ប បា បី បុ បូ បើ បៀ បែ បៅ បោ

បំបុ បំប៉ា បំបៅកូន បំប៉នបំណី បំបែក

អាទិត្យទី ២

បង្រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

អំពីទីក្រុង (ត)

នាម.— ព្រះបរមរាជវាំង ព្រះករុណា ព្រះទីនាំងទេវាវិនិច្ឆ័យ ព្រះទីនាំងចន្ទឆាយា ព្រះទីនាំងភោជនីយ ព្រះមហាប្រសាទខេមរិន្ទ្រ ព្រះដំណាក់វែង ៗ ស្ដេចប្រែ ព្រះបល្ល័ង្កព្យ ៗ ព្រះខាន់ពព្យ ព្រះទីនាំងសំរិទ្ធិវិមាន ព្រះទីនាំងសម្រាន្តភិរម្យ ។

គុណនាម.— រុងរឿង ថ្កុំថ្កើង ប្រពៃ ស្អាត ធំ ទូលាយ ប្រសើរ

កិរិយាសព្ទ.— ស្អាង ថ្វាយ គាល់បំរើ យាងទៅ គង់នៅ ផ្ទំ សោយ ស្រង់ ទត ប្រទាន ៗ

ហាត់ភាសា.– អ្នកដែលឃើញព្រះបរមរាជវាំងឬទេ? ព្រះបរមរាជវាំងនោះនៅឯណា? ព្រះបរមរាជវាំងនោះជាអ្វី? នៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំងអ្នកឃើញមានអ្វីខ្លះ? ប្រាសាទនីមួយៗ តើគេសំរាប់ធ្វើអ្វី? ក្នុងព្រះរាជពិធីបុណ្យអុំទូក (អកអំបុក-សំពះព្រះខែ) ព្រះករុណាស្ដេចយាងទៅគង់នៅឯណា? ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូងសព្វថ្ងៃនេះ ទ្រង់ឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិពីថ្ងៃណា? (៤ ។ ៥ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសក ព.ស. ២៤៨៤ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ២៣-៤-៤១

ការហាត់សរសេរ.– ចូរបំពេញពាក្យឲ្យពេញត្រឹមត្រូវនៅកន្លែងចន្លោះខាងក្រោមនេះ ។

នៅក្រុងភ្នំពេញចំទន្លេចតុមុខ មានព្រះ... ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូងយ៉ាងរុងរឿង ។ ក្នុងព្រះបរមរាជវាំងមានព្រះរាជមន្ទីរជាច្រើនគឺ..... ខាងក្នុងព្រះទីនាំងទេវាវិនិច្ឆ័យ មានព្រះ... ដំកល់. . ប្រាំបួនជាន់ ។ នៅមុខព្រះបរមរាជវាំង ខាងមាត់ទន្លេមាន.... សំរាប់ព្រះករុណាយាងទៅគង់ក្នុងព្រះរាជពិធីបុណ្យអុំទូក (សំពះព្រះខែ) តាមទំនៀមទំលាប់ ។

បង្រៀនមើល

ទីក្រុងនិងស្រុកស្រែ

សៀវភៅវិជ្ជាខេមរៈអាទិកជ្ជូន ទំព័រ ៦៧

ហាត់ភាសា.– សំរែនៅឯណា? ត្រូវជាអ្នកនឹងនិម? និមនៅឯណា?

សំរិតសរសេរសំបុត្រទៅគិមថា យ៉ាងណា? អ្នកដែលឃើញពន្លឺភ្លើងអគ្គិសនីឬទេ? ពន្លឺនោះយ៉ាងដូចម្ដេច? គិមសរសេរសំបុត្រឆ្លើយទៅសំរិតវិញថា យ៉ាងណា? គិមថា ទឹងនាំសំរិតទៅបេះផ្លែឈើអ្វីខ្លះ? ដើរទៅលេងនៅទីណា? ព្រោះហេតុអ្វី? អ្នកចូលចិត្តនៅទីក្រុងឬនៅស្រុកស្រែ? ហេតុអ្វី?

ការហាត់សរសេរ.— សូមធ្វើតាមការហាត់ក្នុងមេរៀននេះ នៅទំព័រ ៦៨ ។

សរសេរតាមសូត្រ

សូមយកសេចក្ដីដែលបង្រៀននេះ មកដាក់ឲ្យសិស្សសរសេរតាមគ្រូថាផង ប៉ុន្តែត្រូវចែកជាពីរផ្នែក ។ ឬចង់តែងសេចក្ដីដូចខាងក្រោមនេះឲ្យសិស្សសរសេរតាមក៏បាន ។

ព្រះបរមរាជវាំង

នៅក្រុងភ្នំពេញមានព្រះបរមរាជវាំងធំរុងរឿងណាស់ មានកំពែងឥដ្ឋខ្ពស់ ហើយក្រាលព័ទ្ធជុំវិញ ទ្វារខាងកើត បែរចំទៅរកទន្លេចតុមុខ ។ ក្នុងព្រះបរមរាជវាំង មានព្រះទីនាំងទេវាវិនិច្ឆ័យ ធំទូលាយ ដ៏ល្អស្ងប់ស្ងែង ដំបូលទៀងជាវត្តមានរូបគ្រុឌក្រៃ ។ ខាងចុងកំពូលមានព្រះភក្ត្រព្រហ្មញញឹមទៅទិសទាំងបួន ហើយមានកំពូលត្រសួលខ្ពស់ស្រួច ។ ក្នុងព្រះទីនាំងទេវាវិនិច្ឆ័យមានព្រះបល្ល័ង្ករាជ្យដ៏មានស្វេតច្ឆត្រប្រាំបួនជាន់ត្រួតពីលើ ។ នៅកំពែងខាងក្នុងមានព្រះមហាប្រាសាទខេមរិន្ទ គឺជាដំណាក់សម្រាប់ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូងគង់នៅ ។ ០៩—

សរសេរពាក្យពីបាក .— បរមកដកំង - ឥដ្ឋ - ព័ទ្ធ - បទុម្ម - ព្រះកក្រ្តព្រហ្ម - ត្រិសូល៍ - បល្ល័ង្ក - ស្វេតច្ឆត្រ ។

តែងសេចក្តី ១

ចូរអ្នកសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ផ្ញើទៅមិត្តសំឡាញ់អ្នក ដែលនៅស្រុកស្រែ និយាយអំពីសេចក្តីសប្បាយគ្រប់យ៉ាង —

— សេចក្តីផ្តើម

— សេចក្តីកំរៀប : អំពីកំនល្អ - ផ្លូវថ្នល់ - ផ្សារ - មន្ទីរពេទ្យ ។ (ផ្ទះកជការ - សាលារៀន - ពេនល្បា) ។

— សេចក្តីបញ្ចប់ : (ញ៉ាំងមិត្តសំឡាញ់អ្នកឲ្យចង់ចូលទៅមើលទីក្រុង) ។

អក្សរផ្ចង់

ប ប ម ហ ឋ

មុ មា មី មូ មួ មើ មឿ មៀ មេ មែ មោ មុំ មំ មាំ មមីមមើ មេមុំមួមៅ កើតមោហៈ ។

អាទិត្យទី ៣

បង្រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

ទីក្រុង (ត)

នាម.— ហាងទំនិញ ពាណិជ (ជំនួញ, អ្នកជំនួញ) អម្ពរពស្ត្រ (សំពត់) គន្ធពាណិជ (អ្នកជំនួញទឹកអប់) ពាណិជកម្ម (ការធ្វើរបរលក់ដូរ) ពាណិជការ (អ្នកធ្វើការជំនួញក្រសួងត្រួតត្រាជំនួញ) អាហារ ចំណី យាន ទោចក្រ ត្រីចក្រ រថ រទេះ រថយន្ត កង់អ៊ី ឬ កង់ចក្រ តោម ប៉ីចីប អគ្គីសនី ខ្សែលួសភ្លើង ម៉ាស៊ីនទឹក កប៉ាល់ ទូក កាណូត ថ្ងៃ ប៉ុកបាយ ៗ

គុណនាម.— ចំណេញ ខាត ក្រអូប ល្អ បរិបូណ៌ ឆ្ងាញ់ ប្រសើរ ថ្លៃក រហ័ស ឈ្មោះ កកកុញ តានតាប់ ៗ

កិរិយាសព្ទ.— ទៅ មក ចេញ ចូល លក់ ទិញ តថ្លៃ ជិះ ដើរ ចរ ដាក់ វាល់ បំភ្លឺ ទាញកន្ត្រៃ បត់ ឈប់បង្អង់ បើកគ្រឿង ដឹកទំនិញ បញ្ជូន កាល់ ចូង ផែង យូរ រែក ....ៗ

ការហាត់.— ចូរឆ្លើយឲ្យប្រកបនឹងពាក្យសួរខាងក្រោមនេះ អ្នកដែលទៅហាងទំនិញឬទេ? អ្នកត្រូវការទិញវត្ថុអ្វីខ្លះ? អ្នកជំនួញទឹកអប់ហៅថាអ្វី? ចុះអ្នកធ្វើការជំនួញ ឬក្រសួងត្រួតត្រាជំនួញហៅថាអ្វី? យានមានកង់ពីរ គេហៅថាអ្វី? មានកង់បីហៅថាអ្វី? បើគេដើរដំណើរតាមផ្លូវគោក គេប្រើយានអ្វីខ្លះ? តាមផ្លូវទឹកគេប្រើយានអ្វីខ្លះ? ៗ

បង្រៀនមើល

ចិននៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូចិន

សៀវភៅខេមរកោសាជដែលទំព័រ ២០

សុំជម្រើសពាក្យ.– សាស្ន = ជា សាសន៍ ។ កម៌ = កម្ម សុំរើសពាក្យដែលជានាមគុណ នាម និងកិរិយា ដាក់ឲ្យសិស្សរៀនផង ។

ហាត់ភាសា.– នៅប្រទេសឥណ្ឌូចិន មានសាសន៍ដទៃអ្វីច្រើនជាងគេ? ចិនមកពីខេត្តណាខ្លះ? កូនចៅចិនដែលតាំងទីលំនៅយូរឆ្នាំនៅប្រទេសឥណ្ឌូចិនហៅថាអ្វី? ចិនមានចិត្តយ៉ាងណាក្នុងការរកស៊ី? ចិនៗនៅស្រុកខ្មែរច្រើនហើយរកស៊ីអ្វី? ចិននៅក្នុងកំពង់រកស៊ីអ្វី? សាសន៍ណាធ្វើជំនួញ? ការជំនួញរបស់ចិនបានចំរើនឬទេ? ប្រាក់ចំណេញវាយកទៅណា? អ្នកកាល់ទាត្រូវធ្វើដូចម្ដេចខ្លះ ដើម្បីនឹងប្រយ័ត្នកុំឲ្យចិនបោកបាន ។

សរសេរតាមសូត្រ

សុំយកសេចក្ដីមើលខាងលើនេះដាក់ឲ្យសិស្សសរសេរតាមគ្រូថាផង ឬនិងធ្វើតាមសេចក្ដីខាងក្រោមនេះក៏បាន ។

អំពីផ្ទះលក់ទំនិញ

កាលពីថ្ងៃអាទិត្យមុននេះ ខ្ញុំជូនម្ដាយខ្ញុំទៅទិញសំពត់ព្រែនៅហាងលក់ទំនិញមួយខាងលិចផ្សារធំថ្មី ។ នៅក្នុងហាងនោះខ្ញុំឃើញគេដាក់ទូកញ្ចក់វែងភ្ជាប់នៅជញ្ជាំងទាំងសងខាង ជិតមាត់ទ្វារប្រុលមានតុមួយវែងសម្រាប់ទទួលប្រាក់ ក្នុងទូកញ្ចក់និមួយៗ មានដាក់វត្ថុច្រើន ដូចជា មួក ឆ័ត្រ ស្បែកជើង ទឹកអប់ សំពត់ព្រែខ្មៅនិងព្រែផ្កាដ៏មានពណ៌ផ្សេងៗ ។ នៅមុខទូខ្ញុំឃើញមានចានគ្រប់យ៉ាង ទាំងតូច-ធំ ហើយនិងឆ្នាំងស្ពាន់-ដែក ។

សរសេរពាក្យពីបាក. កញ្ចក់ - ភ្ជាប់ - ជញ្ជាំង - ទ្វារ - តុ - ទូ - ពណ៌ - ស្ពាន់ - ដែក ។

តែងសេចក្ដី

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីហាងចិនលក់ទំនិញមួយ ដែលអ្នកបានស្គាល់ជាប្រាកដ ។

តើផ្ទះនោះសង់ដូចម្ដេច ? ធ្វើអំពីអ្វី ? នៅក្នុងហាងនោះអ្នកឃើញទំនិញអ្វីខ្លះ ? គេរៀបចំលក់បែបយ៉ាងណា ? យោបល់របស់អ្នកដែលយល់ឃើញអំពីហាងចិនលក់ទំនិញនោះ ? ។

អក្សរផ្ចង់

សុំធ្វើដូចអាទិត្យមុន ប៉ុន្តែត្រូវយកអក្សរ "ហេ-ថ" ប្រើជាពាក្យ

អាទិត្យទី ៤

សុំសាបរៀនគ្រប់វិជ្ជាទាំងអស់ តាំងពីអាទិត្យទី ១ ឡើងវិញ

មេសូត្រត់មាត់

បរិច្ឆណដ្ឋាន

ការធ្វើស្រែ

រីឯស្រែចំការ គួរពិចារណ៍ឲ្យឃើញគុណ កិច្ចនេះប្រសើរស៊ុន

បុរាណមុនលោកសឹងរាប់ ។ ជីវិតយើងសព្វថ្ងៃ តែងអាស្រ័យ
អាហារជាប់ ទោះទាំងសម្បត្តិទ្រព្យ ជាប់តែបានផលពីស្រែ ។
បំណែកបំការនោះ ច្រើនបណ្ដុះឈើស៊ីផ្លែ ស្លឹកឈើធ្វើបន្លែ ជា
អន្លក់គ្រប់ប្រការ ។

សព្ទពន្យល់– តួរវិចារណ៍ = គរគិត ។

ប្រសើរស៊ិន = ប្រសើរពេក ឬ ស៊ុនពេក ។

(ប.ខ.)

ការធ្វើស្រែ (គ)

ផ្ដើមហេតុនេះឲ្យស្គាល់ ដល់ទៅផលធញ្ញាហារ វិសេស
យ៉ាងអស្ចារ្យ ជាសារៈប្រយោជន៍ធំ ។ ជាតិយើងចិញ្ចឹមជន្ម
ក្នុងប្រពន្ធគ្រប់និគម កុំភ្លេចឋាមុខធំ នោះគឺធ្វើបំការស្រែ ។
យើងធ្វើកើតទាំងម្ល៉េះ គង់នៅបេះមិនពូកែ សហរដ្ឋប្រើសុទ្ធតែ
គ្រឿងយន្តតាំងគោក្របី ។

សព្ទពន្យល់– ផលធញ្ញាហារ = ផលស្រូវជាអាហារ ។

សារៈប្រយោជន៍ = ជាខ្លឹមរបស់ប្រយោជន៍ ។

សហរដ្ឋ = មហានគរ ។

(ប.គ.)

អាទិកដ្ឋាននិងមជ្ឈិមដ្ឋានទី ១

បំហាយក្ដៅក្នុងដី

អ្នកតែងសៀវភៅ បំណោះលោកជ្រៅ ហើយលោកបានជ្រាប គ្រប់សព្វវិធី អំពីសភាព ផែនដីខ្ពស់ទាប តាមដោយកន្លែង ។ លោកថាទីខ្លះ ទឹកជ្រោះហូរជះ ចេញពីក្រហែង ដីមកបំពោយ ក្ដៅខ្លាំងក្រៃលែង ឧប្បត្តិឡើងឯង ផ្សែងហុយហាក់ឆេះ ។ ដោយក្នុងដីក្ដៅ ខ្លាំងជាងផ្ទៃក្រៅ ប្រាកដដូច្នេះ ខ្លាំងឡើងសុសសាយ បំហាយក្ដៅនេះ ជិតទៅប្រែបេះ បៀតដល់ស្នូលដី ។

សព្ទពន្យល់— វិធី = បែប, បែបយ៉ាង ។

សភាព = ដំណើរកើតឯង ។

ឧប្បត្តិ = ការកើតឡើង ។

(ប.ត.)

បំហាយក្ដៅក្នុងដី (ត)

ជំរៅមួយរយ គីឡូម៉ែត្រដោយ បានស្ទង់ដើម្បី ឲ្យដឹងកំដៅ ដែលនៅក្នុងដី ផែនភពលោកី បីពាន់កំរិត ។ នៃកែវស្ទង់ធាតុ បញ្ជាំងមើលជាតិ ដីជាក់ស័ក្តិសិទ្ធិ ឃើញជារបស់ ក្ដៅអស់ពីចិត្ត

វិត្រឹងស្ងិត ដូចជាបាសាណ ។ ក៏អាចឲ្យជ្រាយ រលួយដោយងាយ រលាយគ្នាបាន ហើយរាវហៀរហូរ ជោរទឹកមិនខាន ក្ដៅនេះតាមស្មាន គ្មានក្ដៅអ្វីស្មើ ។

សព្ទពន្យល់— ភព = ទាំងពីភពលោក ។

ស័ក្ដិសិទ្ធិ = ដែលខ្លាំងពូកែ ។

បាសាណ = ថ្ម ។

(ប.គ.)

ម ជ្ឈិ ម ដ្ឋា ន និ ង ឧ ត្ត ម ដ្ឋា ន

សេចក្ដីសុចរិតក្នុងការជំនួញ

ពាណិជ្ជកម្ម កិច្ចនេះបំណាំ តែយកបំណោញ លោភលើសបំនួន ដើមទុនដែលចេញ ទទួលទំនិញ ទិញថោកលក់ថ្លៃ ។ ផ្ទុយលោភរកលាភ កាត់ខ្ពស់លស់ទាប និងទារកម្រៃ មិច្ឆាជីវៈ អស័ត្យវិស័យ ឥតអធ្យាស្រ័យ អធ្យោគយោគយល់ ។ សម្មាជីវៈ វាជាសច្ចៈ គ្មានបង់រវល់ ចិញ្ចឹមជីវិត បិទភ្នែកបុគ្គល អ្នកទិញគ្មានយល់ កលកោងកាប់កាប ។

សព្ទពន្យល់ – មិច្ឆាជីវៈ = ចិញ្ចឹមជីវិតអាក្រក់ ។

អស័ត្យ = មិនសុចរិត ។

សម្មាជីវៈ = ចិញ្ចឹមជីវិតល្អ ។

សច្ចៈ = ទៀងត្រង់ ។

កោងកាច់ ឬក្ងកាច់ = បំបាត់ប្រវ័ញ្ច ។

(ប. ត.)

សេចក្ដីសុចរិតក្នុងការជំនួញ (ត)

ជញ្ជីងភ្នែកខ្វះ សង្កត់បំបះ កូនតឹងសំងាប ឲ្យឃើញធ្ងន់វិញ អ្នកទិញបាញ់ប្រាជ ពារលើមនុស្សកាច គេតឈ្មោះទាស់គ្នា ។ ង្វាស់រង្វាល់ ក្រាម-លីត្រវៀងដល់ គីឡូដែលជា របស់រាជការ រអារបួញវា បំពោតបំពា បំពានលើច្បាប់ ។ អ្នករៀនទាំងឡាយ ឮបរិយាយ នេះហើយប្រុងស្ដាប់ បើបានធ្វើជា ពាណិជ្ជកុំត្រាប់ ត្រូវជួញតាមច្បាប់ សណ្ដាប់ស្លូតត្រង់ ។

សព្ទពន្យល់ – បំពោត = បញ្ឆោតកុហក់ ។

បរិយាយ = សំដែង ។

រឿងមើលកំសាន្ត

ឆាទីផកការចាស់ (គ)

មើលន៍មនោ នៃមង្គារោ យោគ្យភាពភាគ ត្បាតគន់បន្ថែ ប្រុងតែពីឃាដ មុសិកជាតិ ជាអាបិន្ទ្រៃយ ។ ប៉ែកពួកកណ្ដុរ ទាំងឡាយកាយស្បូវ ស្វែងឫទ្ធិក្រៃ នៅតែក្នុងរន្ធ ឥតពន្លឺថ្ងៃ ធន់អត់អាស្រ័យ វិស័យជាប់គុក ។ ពុំហានចេញមក ក្រៅរាលដើររក បំណាំបំណុក ទ្រាំអត់ទ្រាំឃ្លាន គ្មានបង់ជួបមុខ ព្រោះខ្លាចទង្គុក បង្កួមឆ្មាខាំ ។

សព្ទពន្យល់ – មនោ = ចិត្ត ។

មង្គារោ = ឆ្មា ។

យោគ្យភាព = ម.ថ. យោគ្យៈ ភាគៈ ការស្គាល់ជំនាញ, ការថ្នឹកប្រសព្វ ។

(ប.គ)

អាទិកដ្ឋាន

ឥទ្ធត្តិ

ភាគទី១.– ចំនួនពីមួយរយដល់មួយពាន់

លេខចែកនឹងមេលេខ ៥ ហើយនឹង ៦

(មើលតាមក្បួនគុណអាចិកដ្ឋាន ទំព័រទី ៣៤)

ដូចជា : ៣៥ : ៥ = ... ៤៨ : ៦ = ...

គេគិតយ៉ាងនេះ ៣៥ : ៥ = ៧ ; ៤៨ : ៦ = ៨

ការហាត់សរសេរ

៣៥ម : ៥ = ... ២៤ម : ៦ = ... ៤២រ : ៦ = ...

២០រ : ៤ = ... ៣៦ម : ៦ = ... ៣០ : ៦ = ...

អាទិត្យទី ២.— លេខគុណនឹង ៧ ហើយនឹង ៨

(មើលតាមក្បួនគុណដែលនៅទំព័រទី ៤៤)

ដូចជា : ៦ × ៧ = ... ៩ × ៨ = ...

គេគិតយ៉ាងនេះ : ៦ × ៧ = ៤២ ; ៩ × ៨ = ៧២

ការហាត់សរសេរ.— សុំឲ្យសិស្សធ្វើលេខដែលបានបង្រៀនរួចហើយ ៗ —

អាទិត្យទី ៣.— លេខគុណលេខមេគុណមានលេខពីរតួ

ដូចជា ២៤ × ១២ =

គេគិតយ៉ាងនេះ ២៤ × ១២ = ២៨៨

វិធាន.— គេធ្វើលេខគុណ លេខមេគុណមានពីរតួ ដូចជាគេធ្វើលេខតែមួយតួដែរ (សុំមើលតាមក្បួនគុណនៅទំព័រទី ៩២ —

អាទិត្យទី៤.— អំពីលេខគុណ (មេគុណមានលេខពីរតួ)

សុំសាបង្រៀនឡើងវិញដូចមេរៀនពីអាទិត្យទី៣ ។

ការហាត់សរសេរ

៣៥ម	៦៩ម	៤១រ	៣៧រ
× ១៣	× ២៤	× ២៣	× ១៨

បំណោទ.— *ទៅសួនទិញគោ ២៤ គោមួយថ្លៃ ៣៩ រៀល លក់ទៅវិញទាំងអស់ ១២៦៥ រៀល តើទៅសួនចំណេញបានប៉ុន្មាន រៀល ។*

រង្វាស់រង្វាល់

អាទិត្យទី១.— អំពីហិកតូម៉ែត្រ

(មើលក្នុងក្បួននព្វន្ត អាទិកដ្ឋានទំព័រទី ៤៣)

វិធីហាត់សរសេរ

ក្នុងហិកតូម៉ែត្រមាន.........ម៉ែត្រ........ដេការម៉ែត្រ ។

ក្នុង ៥ ដេការម៉ែត្រនិង ៩ ម៉ែត្រមាន......ម៉ែត្រ ។ ....

អាទិត្យទី២.— អំពីហិកតូលីត្រ ហិកតូក្រាម

(មើលក្នុងក្បួននព្វន្តដដែលនៅទំព័រទី ៥២)

ការហាត់សរសេរសុំជ្រើសរើសឲ្យល្មមកំរិតសិស្ស ។

អាទិត្យទី ៣ .— អំពីរង្វាស់រង្វាល់ខ្មែរ

(សុំមើលតាមក្បួននព្វន្តដែលទំព័រទី ១១១)

១ — អំពីនាឡិ ចុង ហាប

២ — ដំឡឹង ជី ហ៊ុន លី

អាទិត្យទី ៤.— សូមសាបង្វៀនអំពីរង្វាស់រង្វាល់ដែលបានដាក់ឲ្យរៀន ហើយតាំងពីអាទិត្យទី ១ – ២ – ៣ មក ។

បរិច្ឆណាដ្ឋាន

នព្វន្ត

ចំនួនពី ១ ដល់ ១០០

ដប់ ១០ ដងមួយរយ គេសរសេរមួយរយដូច្នេះ (១០០) នឹងរាប់លេខពី ១ ដល់ ១០០ វិញនោះ គេរាប់ដូចជាពី ១ ដល់ ១០ ដែរ តែពី ១០ ឡើងទៅគេថាដប់មួយ ដប់ពីរ ដប់បី.... ម្ភៃ.... ម្ភៃមួយ ម្ភៃពីរ....។ល។ រហូតដល់កៅសិប កៅសិបមួយ កៅសិបពីរ ។ល។ កៅសិបប្រាំបួន មួយរយ (១០០) ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ

ត្រូវមានដប់ប៉ុន្មានផងហើយនឹងរាយប៉ុន្មាន ទើបបាន ៦៧-៩៣-៩៩-១០០ ។ រាប់ចំនួនគត់គូពី៦០ដល់៨០ ។ ពី៨០ ដល់១០០ ។ រាប់ចំនួនសេសពី៧៩ដល់៩៩ (៧៩-៨១-៨៣-៨៥ ។ល។ នៅសេសប៉ុន្មាន ៣៨ កាត់ ១២ ។ ៦៧ កាត់ ២៥ ។ ៩៩ កាត់ ៧៦ ។ល។

បំណោទ

ក្នុងសាលារៀនមួយមានកូនសិស្ស ៨៩ នាក់ អង្គុយក្នុង ៣ បន្ទប់ ក្នុងបន្ទប់ទី ១ មានកូនសិស្ស២៣ នាក់ បន្ទប់ទី ២ មានកូនសិស្ស ២៩ នាក់ តើបន្ទប់ទី ៣ មានកូនសិស្សប៉ុន្មាននាក់ ។

សូមលៃថែមការហាត់សរសេរលេខ នឹងបំណោទឲ្យសិស្សធ្វើផង ។

លេខគុណនឹង៨:

គ្រូឲ្យបង្កើះ ៧ ម្នាក់ទៅសិស្ស ៨ នាក់ តើទាំងអស់ត្រូវបង្កើះប៉ុន្មាន បើខ្ញុំគិតពីចំនួននេះដោយគំនិតនោះ ខ្ញុំថា ប្រាំបីមួយផង ប្រាំបីថែមប្រាំបីត្រូវជា ១៦ តរៀងទៅដល់៤៨ ថែមប្រាំបីត្រូវ

៥៦ ឬ ៨ ប្រាំពីរដងត្រូវជា ៥៦ គេសរសេរតាំងលេខយ៉ាងនេះ ៨ × ៧ = ៥៦ ត្រូវដាក់មេលេខគុណនឹង ៨ ឲ្យសិស្សរៀនឲ្យចាំស្ទាត់ផង ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ — ត្រូវជាប៉ុន្មានស្លាបប៉ាកកា ៤ ប្រាំបីដង ។ បោះ បីស្និតប្រាំបីដង ។ ដីស ៧ ដុំ ៨ ដង ។ល។ ខ្មៅដៃ ១ ថ្លៃ ២ រៀល ខ្មៅដៃ ៨ ថ្លៃប៉ុន្មាន ។ល។ សុំឲ្យចោទសួរពីមេលេខគុណពីមេ-២-៣-៤-៥-៦-៧ ដូចជា ២ ពីរដង, ៣ ពីរដង ។ល។ ៧ បីដង ត្រូវជាប៉ុន្មាន ។

បំណោទ

ជាងឈើម្នាក់លក់តុៈសរសេរ ៧ ថ្លៃមួយ ៨ រៀល ហើយនឹងកៅអី ៨ ថ្លៃមួយ ៤ រៀល ទាំងអស់ជាងនោះលក់បានប្រាក់ប៉ុន្មាន ។ បំណោទនេះ សូមលោកគ្រូលៃរបស់ណាល្មមដម្លៃ ៨ រៀល ៤ រៀល ឲ្យសិស្សធ្វើតាមនិយមសម័យ ។

អំពីចំនួនរយនឹងវិធីហាត់សរសេរ

របស់អ្វី ១០ ដប់ដងហៅជារបស់មួយរយ ។ មួយរយដប់ដងហៅជាមួយពាន់ (១០០០) ។ ឯរបៀបរាប់ចំនួនរយក៏ដូចជាចំនួនរាយ

ដែរ គេថា ១រយរៀល ពីររយរៀល បីរយសេន បួនរយ........ រយ...... ១រយ...... ឬ១ពាន់ (១០០០) ។

វិធីសរសេរចំនួន.— ចំនួន ពី ១ ដល់ ៩ លេខមានតែមួយតួ (ខ្ទង់រាយ) ពីដប់ដល់៩៩លេខមានតែពីរតួ ឬ ពីរខ្ទង់ (ខ្ទង់រាយ នឹងខ្ទង់ដប់) ។ ពី១០០ដល់៩៩៩លេខមានតែ ៣ ខ្ទង់ឬ៣តួ ខ្ទង់ទី១ខាងស្តាំហៅថាខ្ទង់រាយ ខ្ទង់ទី២ខាងឆ្វេងចំនួនរាយ គឺខ្ទង់ដប់ ។ ខ្ទង់ទី៣ខាងឆ្វេងចំនួនដប់ គឺចំនួនរយ រួមទាំង ៣ខ្ទង់ គេហៅពីស្តាំទៅឆ្វេងថាខ្ទង់រាយ ខ្ទង់ដប់ ខ្ទង់រយ ក្នុងចំនួននេះបើខ្វះខ្ទង់ណាមួយនោះ គេដាក់លេខសូន្យជំនួស ដូច ៤០៣សេន ។ល។

វិធីហាត់អានលេខ.— សុំថាចំនួនដែលមានលេខ៣ខ្ទង់ឲ្យសិស្សសរសេរទៅលើក្តារខ្មៀន រួចលើកបង្ហាញគ្រូមើលរូបសួរឲ្យឆ្លើយ ក្នុងចំនួននេះមានចំនួនរាយ ដប់ឬរយប៉ុន្មាន ។ ឲ្យរាប់បន្ថែមឬដកបន្ថយតាមចំនួនដែលគ្រូថា ។

វិធីហាត់សរសេរ.— ឲ្យសរសេរជាលេខដប់បួន ។ សាមសិបប្រាំ ។ ចិតសិបប្រាំបួន ។ល។

បំណោទ

ជង្ហោបិនម្នាក់ទិញទូកមួយ ថ្លៃ ១២៣ រៀល លក់ទៅវិញថ្លៃ ១៤០ រៀល ។ តើជង្ហោនោះបានបំណេញប៉ុន្មាន ។

បំនួនពី ១០០ ដល់ ២០០

សុំឱ្យរករិត្ថុយកមកឱ្យសិស្សរាប់ដូចបង្កើះដុំគ្រួស ។ ឱ្យរាប់បំនួនពី ១០១ ដល់ ១៩៩ ពីររយ (០០) សរសេរលេខដូច្នេះ ១០១-១០២........ ១៩៩-២០០ ។

វិធីហាត់ទាត់ទទេ — ឱ្យរាប់បន្ថែមប្រាំ ៗ ពី ១០០ ដល់ ២០០ ។ បន្ថយប្រាំ ៗ ពី ២០០ ដល់ ១០០ ។ ត្រូវជាប៉ុន្មាន ៤០ នឹងដប់ ។ ៨០ នឹង ៣០ ។ ល ។ ១០០ ដក ២០ ។ ១២០ ដក ៣០ ។ ១៨០ ដក ១១០ ។ ល ។

បំណោទ

ម្ដាយខ្ញុំទៅផ្សារគាត់ទិញម្ហូបនឹងបន្លែគ្រប់មុខអស់ ១៨ʳ ទិញសំពត់ ១ ម៉ែត្រអស់ ៣២ រៀល ទិញបាន ១ ឡូអស់ ៤៨ រៀល ។ តើម្ដាយខ្ញុំចាយអស់ប្រាក់ប៉ុន្មានរៀល ។

— លេខចែកនឹង ៥

ខ្ញុំមានដុំគ្រួស ២០ ដុំ ខ្ញុំចែកឱ្យក្មេង ៥ នាក់ តើម្នាក់ត្រូវបានប៉ុន្មាន ។

ដើម្បីរកចំណែកក្មេងម្នាក់ ៗ នោះ ត្រូវយកចំនួន ២០ មកចែកនឹង ៥ គេតាំងលេខដូច្នេះ ២០ : ៥ = ៤ ឬក៏

២០	៥	។ល។
០	៤	

សូមមើលកិច្ចសិក្សាទី ១០ លេខ ៤ ទំព័រ ២៣

បរិច្ឆណាដ្ឋាន

រង្វាស់រង្វាល់

– គីឡូម៉ែត្រ គ.ម.

គីឡូម៉ែត្រជាខ្នាតមានប្រវែង ០០០ម៉ែត្រ ១០០ដេការម៉ែត្រ ឬ១០ហិកតូម៉ែត្រ គេសរសេរកាត់ គ.ម គីឡូម៉ែត្រនេះ គឺដូចជាហិកតូម៉ែត្រ ជាខ្នាតមើលមិនឃើញ ឬកាន់មិនបានទេ ។ ខ្នាតគីឡូម៉ែត្រនេះ គេប្រើសំរាប់សំគាល់ ពីប្រវែងផ្លូវថ្នល់ ឬ ជុំវិញនគរ ពុំនោះដូចចំងាយពីស្រុកមួយទៅស្រុកមួយ ដូចនៅលើចិញ្ចើមថ្នល់ គេតែងឃើញមានគោលឬគំនូរជាដរាប ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ.— មួយគីឡូម៉ែត្រមានប៉ុន្មានម៉ែត្រ, ដេការម៉ែត្រ. ហិកតូម៉ែត្រ ។ ត្រូវថែមប៉ុន្មានទៅលើ ៦ ហ.ម. ទៅលើ ៣១០ ម. ៧០ ដ.ក.ម ទើបបានមួយ គ.ម. ។ ត្រូវជាប៉ុន្មាន ៥ គ.ម + ៣០០ ម = . . . ម ។ ១៧ ហ ម. + ១៥ ដ.ក.ម = . . . គ.ម ។ ៧២ គ.ម + ២០០០ ម = ... គ.ម. ។ល។

ចំណោទ

មនុស្សម្នាក់ត្រូវការដើរពីស្រុកមួយទៅស្រុកមួយ ចំងាយ ៥៦ គីឡូម៉ែត្រ អ្នកនោះដើរបាន ៧ ម៉ោង ឥតឈប់សោះ ក្នុងមួយម៉ោងដើរបាន ៦ គ.ម. តើអ្នកនោះត្រូវដើរប៉ុន្មាន គ.ម. ទៀត ទើបបានដល់ ។

សូមលៃចំណោទឲ្យសិស្សធ្វើថែមទៀតផង

–គីឡូក្រាម. ត. ក្រ.

សូមយកជញ្ជីងនឹងកូនទម្ងន់គ្រប់បែបមកបង្ហាញសិស្ស រួចបង្រៀនសិស្សឲ្យថ្លឹងសៀវភៅ ប្រអប់ដីស ដុំថ្ម ដុំឥដ្ឋ ល។ ហើយឲ្យសិស្សទាយស្មានទម្ងន់វត្ថុផ្សេងៗ រួចឲ្យហៅជាក្រាម ដេការក្រាម ហិកតូក្រាម គីឡូក្រាម ។ ឲ្យសិស្សរៀនឲ្យចាំមាត់ស្ទាត់ថា

១ គីឡូក្រាម មាន ១០ ហិកតូក្រាម ១០០ ដ.ក.ក្រ. ១០០០ ក្រ.។
១០ ក្រ. ត្រូវជា ១ ដ.ក.ក្រ.។ ១០ ដ.ក.ក្រ. ត្រូវជា ១ ហ.ក្រ.។
១០ ហ.ត.ក្រ. ត្រូវជា ១.គ.ក្រ. ។

វិធីបាត់គិតមាត់ៈ ទេ – យើងមាន ៦០០ ក្រ. ៣ ដ.ក.ក្រ.។ល។ នៅខ្វះប៉ុន្មានទៀតទើបបាន ១ គ.ក្រ. ។ ៣-៤-៥ គ.ក្រ. មានប៉ុន្មានក្រាម ដ.ក.ក្រ.ហ.ក្រ.។ល។

បំណោទ

១– អ្នកជំនួញម្នាក់ បានទិញគ្រាប់សណ្ដែកឯពោធិ៍ចិនតុង ៣៩៥ គីឡូក្រាម ដឹកមកដល់ទីកល្អក់លក់អស់ ២៥ គ.ក្រ. ដល់បាក់ទុកបានលក់ ៣ បារទៀត ក្នុង ១ បារមានទម្ងន់ ៩០ គ.ក្រ. តើអ្នកជំនួញនោះ នៅសល់សណ្ដែកប៉ុន្មានគីឡូក្រាមទៀត យកទៅលក់ ។

២– អង្ករមួយហិកតូលីត្រទម្ងន់ ៨០ គីឡូក្រាម ការុងមួយ ប្រែកអង្ករបាន ៧០ លីត្រ តើការុង ៣០ ប្រែកអង្ករបានប៉ុន្មានហិកតូ-លីត្រ ហើយទម្ងន់បានប៉ុន្មានគីឡូក្រាម ។

អំពីកាំងតាល់ហើយនឹងតោន

ទម្ងន់ ១០០០ គីឡូក្រាមហៅថា ១ កាំងតាល់ៗ នេះបើច្រើនលើសអំពីពីរទៅហៅថាកាំងតូ ។ ទម្ងន់ ១០០០ គីឡូក្រាមហៅថា ១ តោន ។ ទម្ងន់នេះសំរាប់ថ្លឹងរបស់ធ្ងន់ ៗ ដូចរទេះឡាន រទេះដែក ឬម៉ាស៊ីន ។ល។ តោននេះសំរាប់កត់បំណុះទូក កប៉ាល់ នាវាទាំងឡាយ ឧបមាដូចជាប៉ុកហាយមួយមានបំណុះ ១៥ត. ៧៥០ ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ — ២០០ គ.ក្រ. ។ ១០០០ គ.ក្រ. ។ ១៥០០ គ.ក្រ. មានប៉ុន្មានកាំងតូ-តោន ។ គីឡូក្រាម ។

បំណោទ

១ – អ្នកជំនួញម្នាក់ទិញម្រេចបាន ៧០០ បាវ ក្នុង ១ បាវទម្ងន់មួយកាំងតាល់ លក់ទៅវិញអស់ម្រេច ៣ ៥០០ គ.ក. តើនៅសល់ម្រេចប៉ុន្មានកាំងតាល់នឹងគីឡូក្រាមទៀត ។

កុមារដ្ឋាន

នព្វន្ត

ចំនួនពី ៣០ ដល់ ៥០

លេខបូកនិងលេខសង លេខ តារ ខ្ទង់ ឥតត្រាទុក

មតិសំខ្យា : បន្ថែមនិងបន្ថយម្ដងៗ ៣

មតិសំខ្យា.— មុននឹងចាប់បង្រៀននព្វន្ត គ្រូត្រូវបង្រៀនសិស្សឱ្យគិតនឹងរាប់លេខ ដោយមតិសំខ្យាសិន (គិតនឹកទទេ ឥតសរសេរ) ។ វិធីនេះមានចំនួនពេលត្រឹមតែ៥មីនុត ។ ចំនួនដែលត្រូវឱ្យរាប់ គឺចំនួនដែលសិស្សបានរៀនរួចហើយ ។

ឧទាហរណ៍ = ឱ្យសិស្សរាប់ ពី ១ ដល់ ៣០ ហើយ ពី ៣០ ចុះមក ១ វិញ បន្ថែមឬបន្ថយម្ដងៗ ៣

១)– រាប់ពី ១ ដល់ ៣០ បន្ថែមម្ដង ៣

៤ ; ៧ ; ១០ ; ១៣ ; ១៦ ; ១៩ ; ២២ ; ២៥ ; ២៨ ;

២)– រាប់ពី ៣០ ចុះមក ១, បន្ថយម្ដង ៣

២៧ ; ២៤ ; ២១ ; ១៨ ; ១៥ ; ១២ ; ៩ ; ៦ ; ៣ ; ០ ;

មេរៀន.— បង្រៀនឱ្យរាប់, មើល, សរសេរលេខនឹងចំនួនពី ៣០ ដល់ ៥០:

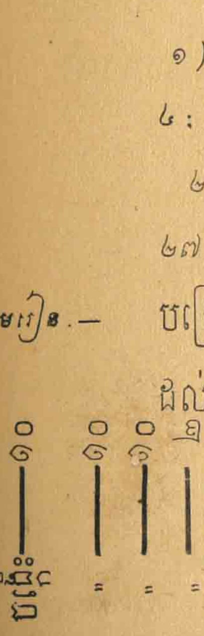

ដប់បីដង
នឹង
ពីរវាយ
ត្រូវជា

៣២= សាមសិបពីរ

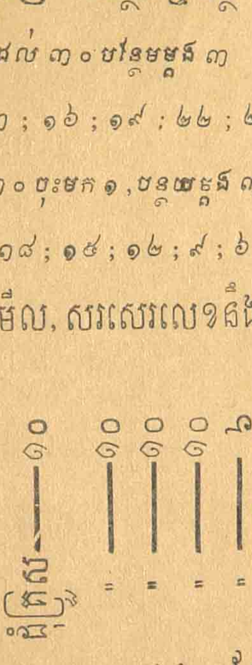

ដប់បួនដង
នឹង
ប្រាំមួយវាយ
ត្រូវជា

៤៦= សែសិបប្រាំមួយ

លេខ ៣២.– គ្រូលើកចង្កឹះ ៣ បាច់ (១ បាច់ចង្កឹះ ១០) ហើយសួរសិស្ស តើមានចង្កឹះដប់ប៉ុន្មានដង ? ។ រួចហើយបង្ហាញចង្កឹះពីរវាយទៀត ។ រួចគ្រូប្រាប់សិស្សថា៖

ដប់បីដងនិងពីរហៅថាសាមសិបពីរ (៣២) ។

គ្រូសរសេរលេខ ៣២ នៅលើក្ដារខៀនឲ្យសិស្សមើល សរសេរនៅលើក្ដារឆ្នួនរៀងខ្លួន ។

៣០ និង ១ សាមសិបមួយ ៣១	៤០ និង ១ សែសិបមួយ ៤១
៣០ និង ២ –"– ពីរ ៣២	៤០ និង ២ សែសិបពីរ ៤២
៣០ និង ៣ –"– បី ៣៣	....
៣០ និង ៤ –"– បួន ៣៤	....
៣០ និង ៥ –"– ប្រាំ ៣៥	....
៣០ និង ៦ –"– ប្រាំមួយ ៣៦	....
៣០ និង ៧ –"– ប្រាំពីរ ៣៧	....
៣០ និង ៨ –"– ប្រាំបី ៣៨	....
៣០ និង ៩ –"– ប្រាំបួន ៣៩	....
៣០ និង ១០ –"– សែសិប ៤០	៤០ និង ១០ ហាសិប ៥០

(លេខនិមួយខាងលើនេះ ត្រូវបង្រៀនដូចគ្នានឹងលេខ ៣២ បង្ហាញខាងលើស្រាប់) ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ.— ឲ្យសិស្សមើលបំនួនខាងក្រោមនេះ ។

៣៣ ; ៤៦ ; ៥០ ; ៤៩ ; ៣៥ ; ៤២ ។

ឲ្យសិស្សរាប់ពី ៥០ ចុះមកដល់ ៣០ ។ ពី ៤០ ចុះមកដល់ ២៥ ។ ពី ៤៧ ចុះមកដល់ ២៧ ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ និងហាត់សរសេរ.—

១ – ឲ្យសិស្សមើលបំនួនគត់គូ ពី ២៨ ដល់ ៤៨ ។

២– ឲ្យសិស្សមើលបំនួនសេស ពី ២៩ ដល់ ៤៩ ។

៣– ឲ្យសិស្សសរសេរជាលេខ បំនួនទាំងអស់នេះ សែសិបមួយ, សាមសិបបួន, សាមសិប, សែសិបប្រាំពីរ, ។

លេខបូកនិងលេខសនដែលមានលេខពីរខ្ទង់ឥតត្រាទុក

លេខបូក.— ខ្ញុំចង់បូក ២២ សេន នឹង ១៦ សេន ខ្ញុំសរសេរលេខទាំងពីរខាងលើនេះ មួយលើមួយក្រោម គឺលេខ

ខ្ទង់រាយនៅក្រោមខ្ទង់រាយ លេខខ្ទង់ដប់នៅក្រោម ខ្ទង់ដប់ ។ ខ្ញុំគូសបន្ទាត់មួយ ហើយខ្ញុំបូកលេខចាប់ពីខ្ទង់រាយ ពីលើមកក្រោម ។ ខ្ញុំថា = ២ នឹង ៦ ត្រូវជា ៨ ; ខ្ញុំសរសេរលេខ ៨ នៅក្រោមខ្ទង់រាយ ។ ២ នឹង ១ ត្រូវជា ៣ ខ្ញុំសរសេរលេខ ៣ នៅក្រោម ខ្ទង់ដប់ ។

```
   ២២
+  ១៦
 ----
   ៣៨
```

លេខដក .— ខ្ញុំមានចង្កើះនៅដៃ ៣៧ ។ ខ្ញុំដាក់ ២៥ ទៅលើតុ ។ ខ្ញុំចង់ដឹង តើនៅសល់ចង្កើះប៉ុន្មាននៅដៃខ្ញុំ ។ ខ្ញុំចង់ដក ឬហូត ២៥ ពី ៣៧ ។ ខ្ញុំសរសេរលេខលើក្រោមគ្នា ដូចជាខ្ញុំសរសេរលេខបូកដែរ ។ ខ្ញុំហៅលេខពីក្រោមទៅលើ ចាប់ពីខ្ទង់រាយ ខ្ញុំថា ៥ យកទៅសង ៧ នៅសល់ ២ ។ ខ្ញុំសរសេរលេខ ២ ក្រោមខ្ទង់រាយ ។ ២ យកទៅសង ៣ នៅសល់ ១ ។ ខ្ញុំសរសេរលេខ ១ នៅក្រោមខ្ទង់ដប់ ។

```
   ៣៧
-  ២៥
 ----
   ១២
```

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេនឹងហាត់សរសេរ.

សូមគ្រូជ្រើសរើស លេខបូកនឹងលេខសងដាក់ឲ្យសិស្សធ្វើឲ្យបានច្រើន ឲ្យយល់ច្បាស់ –

១៨ + ១១ = ; ១៧ + ១២ = ;

១៥ + ១២ = ; ១៦ + ១៣ = ;

២៨ − ១២ = ; ៣៧ − ១៥ = ;

២២ − ១២ = ; ៣៦ − ១៤ = ;

២៥ − ២២ = ;

កុមារដ្ឋាន

រង្វាស់រង្វាល់

រង្វាល់ លីត្រ

(លីត្រ គ្រប់ វែប)

លីត្រ សំរាប់វាល់បំណោះ ឬគ្រាប់សារពើទាំងឡាយ ។ លីត្រ មានច្រើនយ៉ាង មានលីត្រ សំណប៉ាហាំង លីត្រស៊ីរ៉ូឡាតសំរាប់វាល់វត្ថុរាវ លីត្រ ឈើសំរាប់វាល់គ្រាប់ លីត្រឌិបក៏មានដែរ ។

ក)- វិធីពិសោធន៍ (លីត្រដប)

១)- គ្រូលើក រង្វាល់ លីត្រ ហើយប្រាប់សិស្សថា នេះរង្វាល់ ឈ្មោះថា : "លីត្រ" ។

២)- គ្រូសរសេរ ឈ្មោះរង្វាល់នោះលើក្ដារខៀនគ្រប់តួអក្សរ "លីត្រ" និងកាត់ "ល" ។

៣)- គ្រូឱ្យសិស្សសរសេរហើយឱ្យមើល ។

៤)- គ្រូឱ្យសិស្សពិនិត្យរង្វាល់នោះ (កំពស់,រាង, កែវ, កំរិត) ។

៥)- គ្រូចាក់ទឹកពណ៌ក្រហម ដើម្បីឱ្យសិស្សមើលច្បាស់ពីចំណុះ១លីត្រ ទៅក្នុងដប ហើយចាក់ទឹកនោះទៅក្នុងរង្វាល់លីត្រ ស៊ីទ្បាតទៀត ។ ទើបគ្រូប្រាប់សិស្សថា នេះទឹកចំណុះ១លីត្រ ។

៦)- គ្រូសួរបញ្ជាក់ទៅសិស្សឱ្យរករង្វាល់អ្វីខ្លះ ដែលមានចំណុះ១លីត្រ ឬប្រហែល១លីត្រ ។

(ខ)- វិធីហាត់ស្មានចំណុះ គ្មានប្រើរង្វាល់ លីត្រទេ។ វិធីនេះនៀវសិស្សឱ្យចេះកាល់ឱ្យត្រូវត្រូវ ។

(១)- គ្រូលើកឧបមាដូចជាធុងទឹក ១ធំ ឲ្យសិស្សមើល ហើយបង្គាប់ឲ្យសិស្សស្មានបំណុះធុងទឹកនោះតើ មានប៉ុន្មានលីត្រ ? សិស្សត្រូវកត់ត្រាពាក្យឆ្លើយ នៅលើក្ដារឆ្នួនរៀងខ្លួន ។

(២)- គ្រូបង្គាប់ឲ្យលើកក្ដារឆ្នួន ហើយត្រូវត្រាមើល បើមានសិស្សណាមួយ ឆ្លើយខុសឆ្ងាយពេក ពីបំណុះធុងនោះ ៗ គ្រូហៅសិស្សនោះមកកាន់យក លីត្រវាល់ទឹកចាក់ទៅក្នុងធុងនោះ ។

(៣)- គ្រូបង្ហាញធុងឬប៉ោតផ្សេង ៗ ដទៃទៀតឲ្យសិស្ស ស្មានបំណុះ ដូចជាស្មានបំណុះធុងទឹកដែរ ។

(គ)- *វិធីហាត់សរសេរ.*— គ្រូចោទ ចំណោទមួយ ឲ្យសិស្ស ប្រុងស្ដាប់ ហើយឲ្យសិស្សគិត ដោយមតិសំខ្យា រួចកត់ត្រាទុកនៅលើក្ដារឆ្នួនរៀងខ្លួន ដូចជា ឧទាហរណ៍ខាងក្រោមនេះ:

ខ្ញុំមានប្រេងកាតចំនួន ១៨លីត្រ ។ ខ្ញុំបាន យកប្រើអស់ចំនួន ៦ លីត្រ ។ សួរថា តើនៅសល់

ប្រែងកាតប៉ុន្មានលីត្រទៀត ? ។ (បំណោទនេះគ្រោះមាត់ទទេ កត់ត្រាលើក្ដារខៀនតែលេខបានហើយ) ។

លោកនីតិ

សំរាប់គ្រប់ថ្នាក់ សុំជ្រើសរើស តម្រូវតាមរបៀបការសិក្សានូវថ្នាក់នីមួយៗ ផងបុះ សេចក្ដីអធិប្បាយខាងក្រោមនេះ គឺជាគោលអាចឲ្យគ្រូធ្វើជាគំរូឲ្យងាយនឹងតែងអំពីកិច្ចបញ្ញត្តិអ្វីផ្សេងៗ តាមរបៀបសិក្សារាល់ថ្ងៃ ។

១– អំពីច្បាប់

សេចក្ដីអធិប្បាយ.– ច្បាប់គឺសេចក្ដីបញ្ញត្តិពរាជការ សំរាប់ឲ្យអ្នកប្រទេសទាំងមូលប្រតិបត្តិតាម ។ ច្បាប់សំរាប់ប្រទេសមានពីរយ៉ាង គឺច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ នឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌគឺច្បាប់ដែលតុលាការសំរាប់ពិភាក្សាផ្ដន្ទាទោសក្ដី ពិន័យក្ដី ឲ្យមនុស្សដែលប្រព្រឹត្តខុសឬល្មើសនឹងបញ្ញត្តិ សំរាប់ប្រទេសឲ្យរាងចាលដើម្បីឲ្យគាត់កិរិយាត្រឹមត្រូវ ដូចហាមថាកុំឲ្យជេរប្រមាទគេ កុំលួច

ឬឆបោកគេ កុំឲ្យបាទធ្វើឲ្យគេវិនាស ក្រមច្បាប់នេះដែលសម្រាប់កម្ពុជរដ្ឋហៅថា "ក្រមព្រហ្មទណ្ឌខេមរៈ"

រដ្ឋប្បវេណី គឺច្បាប់បញ្ញត្តិ អំពីដំណើរកិច្ចការនិងសណ្ដាប់ធ្នាប់ របៀបរបបផ្សេង ៗ តាមបវេណីរបស់ប្រជាជនក្នុងប្រទេស ដែលនៅក្នុងឱវាទនៃរាជការបញ្ញត្តិ ដូចទាស់ទែងគ្នា អំពីទ្រព្យ-មត៌ក អំពីដីស្រែចំការផ្សេង ៗ ។

ពាក្យចោទ.— យ៉ាងដូចម្ដេចដែលហៅថាច្បាប់ ។ យ៉ាងដូចម្ដេចដែលហៅវិន័យក្រិត្យក្រម ។ (វិន័យនឹងក្រិត្យក្រម គឺក្បួនទូន្មានប្រដៅឲ្យប្រព្រឹត្តល្អ) ច្បាប់សម្រាប់ជនក្នុងប្រទេសយើងមានប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់ផ្ដន្ទាទោសយ៉ាងណាខ្លះ ។ល។

សេចក្ដីសង្ខេប.— ច្បាប់គឺកិច្ចបញ្ញត្តិ ពីរាជការផែនដីសម្រាប់ប្រើទៅលើជនទាំងអស់ក្នុងប្រទេស។ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ សម្រាប់ពិភាក្សាកាត់ទោសឬពិន័យជនណា ដែលប្រព្រឹត្តល្មើសខុសនឹងមាត្រាណាមួយ ដែលមានសម្ដែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌខេមរៈ ។ ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី បញ្ញត្តិ អំពីដំណើរកិច្ចការនិងសណ្ដាប់របៀបរបបផ្សេង ៗ តាមបវេណីរបស់ប្រជាជនក្នុងប្រទេស ដែលនៅក្នុងឱវាទនៃរាជការបញ្ញត្តិ ។

អំពីអំណាច

អំណាចគឺដំណើរអាចធ្វើអ្វី ៗ បានតាមលំអានច្បាប់ ។ អំណាចគ្រប់យ៉ាង មកពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រូវប្រើទៅតាមបទបញ្ញត្តិ ដែលមានអធិប្បាយក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ រដ្ឋសភាជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិបញ្ញត្តិក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិផ្ដើមគំនិតតែងច្បាប់នោះ គឺព្រះមហាក្សត្រិយ៍ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សមាជិកនៃរដ្ឋសភា និងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ។

គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាអ្នក ប្រើអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

សាលាជំរះក្ដីគ្រប់ជាន់គ្រប់ប៉ែក ជាអ្នកប្រើអំណាចតុលាការ ក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

ពាក្យសួរចោទ.— យ៉ាងដូចម្ដេចដែលហៅថាអំណាច ។ អំណាចប្រើបានតាមចិត្តឬទេ ។ អំណាចគ្រប់យ៉ាងមកពីណាមក ។ គ្រូបង្រៀនមានអំណាចឬទេ ។ លើអ្នកណា ។ (មានអំណាចលើសិស្ស) ។ អ្នកណាដែលមានអំណាច ផ្ដើមគំនិតតែងច្បាប់ ។ អ្នកណាដែលមានអំណាចបញ្ញត្តិ ។ល។

អំពីទោស

នៅគ្រប់ប្រទេសក្នុងលោក មានច្បាប់បញ្ញត្តិដល់ប្រជាជនឲ្យប្រព្រឹត្តសុចរិតត្រឹមត្រូវ បើជនណាប្រព្រឹត្តល្មើសខុសនឹងបទបញ្ញត្តិណាមួយនោះ រាជការនឹងពិន័យឬធ្វើទោសតាមកំហុសឲ្យរាងចាល

ឯទោសសំរាប់ផ្ដន្ទាបណ្ដាជនមានបីយ៉ាងគឺ លហុទោស មជ្ឈិមទោស ឧក្រិដ្ឋទោស ។

លហុទោស គឺទោសស្រាលសំរាប់ធ្វើទោសផ្ដាល តាមដំណើរប្រព្រឹត្តខុសឬពិន័យជនណា ដែលល្មើសនឹងច្បាប់បញ្ញត្តិ ដូចឈ្លោះប្រកែកជេរគ្នា, សង់ឬជួសជុលគេហដ្ឋាន ឬលេងភ្លេងមិនសុំច្បាប់រាជការជាមុន ។

មជ្ឈិមទោស (ទោសយ៉ាងកណ្ដាលមធ្យម) សំរាប់ដាក់ទណ្ឌកម្ម លើជនណាដែលមានកំហុស លើសពីលហុទោសឡើងទៅ ដូចលួចទ្រព្យគេ ព្យាបាទគេឲ្យវិនាស ឬឲ្យមានរបួសធ្វើការពុំបានមានកំណត់ថ្ងៃ ។

ឧក្រិដ្ឋទោស (ទោសយ៉ាងធ្ងន់) សំរាប់ផ្ដន្ទាជនណាដែលប្រព្រឹត្ត ខុសធ្ងន់លើសពីមជ្ឈិមទោសឡើងទៅ ដូចប្លន់យកទ្រព្យ

គេមានគ្រឿង សស្ត្រាវុធកាន់នៅដៃកាប់សម្លាប់គេ ឬរំពុលគេឲ្យស្លាប់ដោយថ្នាំពុលផ្សេងៗ ឬកំហែងជាប់ចង់ស្ត្រីដែលពុំទាន់គ្រប់ការ ។ល។

សួរថា ៖ — មនុស្សយើងត្រូវប្រព្រឹត្តយ៉ាងណាទើបបានប្រសើរ ។ បើប្រព្រឹត្តខុសនឹងមានទោសឬទេ ។ ទោសសំរាប់ផ្ដន្ទាបណ្ដាជនមានប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ទោសណាខ្លះ ។ បើឆបោកទ្រព្យគេត្រូវយកទោសណាមកផ្ដន្ទា ។ បើលួចអុចផ្ទះគេត្រូវយកទោសណាមកផ្ដាល ។ (ឧក្រិដ្ឋទោស) ។ល។

អំពីសំបុត្រកំណើត

សំបុត្រកំណើតមានប្រយោជន៍ណាស់ ហេតុនេះត្រូវកុំធ្វេសប្រហែសឲ្យសោះ បើមានកូនកើតក្នុងរវាងបីថ្ងៃត្រូវរកសាក្សីបានពីរនាក់ ហើយនាំគ្នាទៅសាលាឃុំ ប្ដឹងសុំបះកំណើតកុមារនោះ ហើយត្រូវសុំចម្លងកំណើតមួយញ្ញាប់ទុកប្រើការទៅថ្ងៃក្រោយ ដូចចូលទៅរៀនក្នុងសាលា ឬបង់ការ ឬបួស ឬទាស់ទែងគ្នាដល់តុលាការអំពីសម្បាប់មរតកក៏ត្រូវមានជាតិសញ្ញាប័ត្រដ៏ភាប ។

បើនៅក្រុងភ្នំពេញ កាលណាមានកូនកើតត្រូវទៅប្ដឹងមេសង្កាត់ (មេឃុំ) ក្នុងពេលដែលកើតនោះទើបមេឃុំបេញសំបុត្រមួយឲ្យគាន់យកទៅមន្ទីរពេទ្យបាលរោគ ដើម្បីឲ្យរាជការការពាររោគ

ទៅបណ្ដុះអត្តកុមារនោះភ្លាម រួចបាននាំគ្នាទៅបុះកំណើតនៅសាលាឃុំវិញក្នុងកំណត់បីថ្ងៃ ។

ពាក្យសួរដោទ — បើមានកូនកើតត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ។ នៅភ្នំពេញគេធ្វើដូចម្ដេចទៀត ។ បើមិនបានទៅប្ដឹងមេឃុំឲ្យបុះកំណើតទេនោះនឹងមានទោសដូចម្ដេច ។(លក់ពិន័យ) ។ សំបុត្រកំណើតមានប្រយោជន៍យ៉ាងដូចម្ដេចខ្លះ ។

សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍(អាវាហវិវាហ)

មុននឹងរៀបការ កូនប្រុសស្រី ត្រូវមាតាបិតាខាងកូនស្រីទៅប្ដឹងមេឃុំចំនួន ៨ថ្ងៃមុនរៀបមង្គលនេះ មេឃុំត្រូវចេញសំបុត្រមួយច្បាប់ មានបុះឈ្មោះសាមីខ្លួនប្រុសស្រីហើយបញ្ជាក់ថាបើឈ្មោះណាមានទាក់ទងនឹងនាងនេះនឹងអ្នកនេះត្រូវប្ដឹងតវ៉ាក្នុងរវាង ៨ថ្ងៃមុននឹងរៀបអាវាហវិវាហ តែបើហួសកំណត់ថ្ងៃនេះហើយនឹងទុកជាស្រេច លុះរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្រេចហើយ មាតាបិតានឹងកូនប្រុសត្រីមានសាក្សីពីរនាក់ នាំគ្នាទៅបុះអតាស៊ីវិលនៅសាលាឃុំ រួចសុំសំណៅមួយសន្លឹកទុកប្រើការទៅពេលក្រោយ ពីព្រោះមានច្បាប់បញ្ញត្តិថាជនណាយកគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធ ពុំបានបុះអតាស៊ីវិលនោះ មិន

ពេញជាប្តីប្រពន្ធទេ បើមានហេតុទាស់ទែងលែងលះគ្នានោះរាជការមិនទទួលបណ្តឹងឡើយ បដិសេធចោលជាអសារឥតការ ។

សួរចោទ .— សុំសួរចោទនាំសិស្សនិយាយឲ្យបានបេះប្រាកដ ដូចមានរបៀបមុន ៗ ស្រាប់ ។

មរណភាព

របៀបកើតនឹងស្លាប់មិនប្លែកគ្នាប៉ុន្មានទេ នៅទីក្រុងបើមានមនុស្សស្លាប់គេទៅប្តឹងសុំសំបុត្រមេឃុំ រួចយកសំបុត្រនោះទៅមន្ទីរការពាររោគ ដើម្បីឲ្យគ្រូពេទ្យទៅពិនិត្យមើលខ្មោចនោះ តើស្លាប់ដោយរោគអ្វី ។ លុះពេទ្យពិនិត្យមើលត្រឹមត្រូវហើយ ទើបអនុញ្ញាតឲ្យយកខ្មោចនោះទៅកប់ឬបូជាតាមកំណត់ពេលវេលាដែលគ្រូពេទ្យបានបញ្ជាក់ក្នុងសំបុត្រនោះស្រាប់ ។ រួចពីនោះមកបីថ្ងៃទើបបានគេនាំគ្នាទៅចុះមរណភាពឯសាលាឃុំដូចជាចុះកំណើតនោះដែរ ។

សេចក្តីអធិប្បាយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

សេរីភាព សិទ្ធិ និង ការណីយកិច្ច របស់ខេមរជន

ដូចមានពោលមកហើយ បុគ្គលរាប់សែនរាប់លាននាក់រួមគ្នាតាំងឡើងជារដ្ឋ ។ រដ្ឋ (ឬរាជការ) មានអំណាចបង្គាប់បញ្ជា

ផ្តន្ទាទោសលើបុគ្គលនិមួយៗ (ឬរាស្ត្រ) ។ អំណាចនេះធំខ្លាំងណាស់ ធំលើសម្បត្តិទ្រព្យរាងកាយ រហូតដល់អាយុជីវិតនៃបុគ្គលនិមួយៗ ។ ទាំងនេះក៏ព្រោះជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលទាំងអស់គ្នា ដូចជាការចាប់ចោរដាក់គុក រឹបជាន់សម្បត្តិទ្រព្យ ប្រហារជីវិតមនុស្សក្បត់ជាតិជាដើម ។ តែរដ្ឋអាចប្រើអំណាចរំលោភលើបុគ្គលនិមួយៗ ដូចយើងធ្លាប់បានឃើញមកហើយ ។ ហេតុនេះទើបរដ្ឋធម្មនុញ្ញបញ្ញត្តិកុំឲ្យរដ្ឋប្រើអំណាចជ្រុលហួសទៅលើបុគ្គលបាន ។

ក្នុងបំពូកនេះនឹងក្នុងបំពូក ៣ ត្រង់មាត្រា ១៧ នឹង ១៨ មានស្រដីអំពីសេរីភាព (libertés) នឹងសមភាព (égalité) របស់ខេមរជនគោលសេរីភាពនឹងគោលសមភាព (les principes de liberté et d'égalité) ជាមូលដ្ឋាន (base) នៃសិទ្ធិរបស់បុគ្គល (droits individuels) សិទ្ធិរបស់បុគ្គលនេះ រដ្ឋមិនត្រូវល្មើសបានឡើយ ។

ក្នុងបំពូកនេះ មានស្រដីអំពីករណីយកិច្ចរបស់ខេមរជនផង ព្រោះកាលមានសិទ្ធិក៏ត្រូវមានករណីយកិច្ចជាគូគ្នា ។

មាត្រា ៣.— សេរីភាពជាដំណើរអាចធ្វើអ្វីបានគ្រប់យ៉ាង កុំឲ្យតែប៉ះពាល់ឲ្យខូចសិទ្ធិអ្នកដទៃ ។ លក្ខណៈនៃការប្រើសេរីភាពមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់ ។

អ្វីដែលច្បាប់មិនបង្គាប់ឲ្យធ្វើទេ ជនណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវគេបង្ខំឲ្យធ្វើបានឡើយ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ.– មានសេរីភាព គឺធ្វើអ្វីក៏បាន តែក៏មិនមេះតែបានជួបទៅទេ ត្រូវមានកំណត់ដែរ ។ ឧបមាដូចជាខ្ញុំចង់ច្រៀង ខ្ញុំមានសេរីភាពច្រៀងដូចម្ដេចក៏បាន ។ ប៉ុន្ដែបើដល់ពេលយប់ជ្រៅ ខ្ញុំច្រៀងខ្លាំងៗទៅ អ្នករកសំរាន្ដពុំលក់ ។ អ្នកមានសិទ្ធិសំរាន្ដពេលយប់ បើខ្ញុំច្រៀងមិនឲ្យអ្នកសំរាន្ដបាន នោះគឺខ្ញុំធ្វើឲ្យខូចសិទ្ធិរបស់អ្នកខាងការសំរាន្ដសំរាកកាយ ។ ក្នុងករណីដូច្នេះ (dans ce cas) សេរីភាពរបស់ខ្ញុំអស់តែត្រឹមនេះ ។ នេះហើយជាព្រំដែននៃសេរីភាព ។

"លក្ខណៈនៃការប្រើសេរីភាពមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់" ប្រែសេចក្ដីថា ការប្រើសេរីភាពទៅដោយវិធីណា តាមបែបណាខ្លះនោះមានបញ្ញត្ដទុកក្នុងច្បាប់ ។ ដូចជាសេរីភាពខាងការធ្វើកាសែត, ដើម្បីនឹងប្រើសេរីភាពនេះបាន ត្រូវឲ្យមានអ្នកចាត់ការម្នាក់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ, អ្នកចាត់ការនោះត្រូវធ្វើពាក្យទៅជំរាបអ្នករាជការមុខក្រសួង ។ល។ នេះហើយហៅថាលក្ខណៈនៃការប្រើសេរីភាពខាង

ការធ្វើកាសែត ។ លក្ខណ្ឌទាំងនេះ មានត្រាទុកក្នុងច្បាប់ ។ បើច្បាប់នេះមិនទាន់មាន ក៏ត្រូវតាំងឲ្យមានឡើង ។

វគ្គទី ២ នៃមាត្រា ៣ នេះ មានសេចក្ដីថា ៖ "អ្វីដែលច្បាប់មិនបង្គាប់ឲ្យធ្វើទេ ជនណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវគេបង្ខំឲ្យធ្វើបានឡើយ" សេចក្ដីនេះក៏ក្បោះក្បាយល្មមស្ដាប់បានហើយ តែដើម្បីឲ្យច្បាស់លាស់ឡើងទៀត គួរយើងរកឧទាហរណ៍មួយមកបញ្ចាក់ថែមផង ។ មនុស្សដែលដើរកាត់មុខវត្តអារាម ខ្លះក៏បើកមួក ខ្លះក៏មិនបើកមួក ការបើកមួកនៅមុខវត្តនេះគ្មានច្បាប់ណាបង្គាប់ឲ្យធ្វើទេ គឺធ្វើដោយចិត្តឯង ។ ហេតុនេះ នរណានឹងបង្ខំ នរណាឲ្យបើកមួកនៅមុខវត្តពុំបានឡើយ ។

មាត្រា ៤ – នឹងចោទចាប់ ឬឃុំឃាំង ជនណាមួយបានលុះតែជនោះប្រព្រឹត្តបទដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់, ឯអ្នកចោទអ្នកចាប់ ឬអ្នកឃុំឃាំង ត្រូវប្រតិបត្តិតាមរបៀបដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុក ។

សេចក្ដីនេះនាំឲ្យកើតឡើងជាបញ្ហា ៥ ប្រការ

១) បទប្រព្រឹត្តដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់នោះ ដូចម្ដេចខ្លះ?

២) នរណាជាអ្នកចោទ?

៣) នរណាមានអំណាចចាប់? ដើម្បីនឹងចាប់ត្រូវធ្វើទៅតាមរបៀបដូចម្ដេចខ្លះ ទើបត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់?

៤) នរណាមានអំណាចឃុំឃាំង? ដើម្បីនឹងឃុំឃាំងត្រូវធ្វើទៅតាមរបៀបដូចម្ដេចខ្លះ ទើបត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់?

៥) នរណាចាប់ឬឃុំឃាំងខុសពីច្បាប់ត្រូវទទួលទោសយ៉ាងណាខ្លះ?

យើងបានពិនិត្យច្បាប់ដែលមានប្រើសព្វថ្ងៃនេះ ហើយបានប្រឹក្សានឹងអ្នកបច្ចេកការក្នុងមុខក្រសួងតុលាការ ដោយចង់ដឹងថាច្បាប់ដែលមានប្រើសព្វថ្ងៃ ឲ្យសេចក្ដីឃុំគ្រងរក្សាដល់សេរីភាពខាងរាងកាយនៃខេមរជនប៉ុណ្ណាទៅ ។ ទាំងនេះក៏ព្រោះយើងមានបំណងឲ្យបងប្អូនទាំងឡាយ ចេះប្រើបញ្ញត្តិច្បាប់ជាអាវុធការពារខ្លួន ជៀសចាកការសង្កត់សង្កិនធ្វើបាប ដើម្បីឲ្យបានគ្រងជីវិតដោយថ្លៃថ្នូរសមល្មមនឹងឋានៈជាមនុស្សតទៅ ។ ដើម្បីឲ្យសាមញ្ញជនយល់បានដោយច្បាស់លាស់ នោះត្រូវពន្យល់ដល់ខ្ទេចល្អិតណាស់ ។

យើងនឹងពន្យល់ឲ្យល្អិតដល់ម្ល៉ោះក្នុងទីនេះពុំបានទេ ព្រោះនឹងនាំឲ្យសេចក្ដីអធិប្បាយវែងពេក ។ យើងនឹងព្យាយាមសង្ខេបយ៉ាងបំផុត តែក៏គង់នៅវែងមិនតិចដែរ ។

ប្រការ ១–បទប្រព្រឹត្តដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់នោះដូចម្ដេចខ្លះ?

បទប្រព្រឹត្តទាំងនោះ ជាបទល្មើសដែលគេតែងបែកជាបីសណ្ឋាន គឺបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និងបទលហុ ស្រេចតែទោសដែលត្រូវផ្ដន្ទាជាទោសឧក្រិដ្ឋ (ធ្ងន់) មជ្ឈិម (កណ្ដាល) ឬលហុ (ស្រាល) ។

បទឧក្រិដ្ឋជាបទល្មើសដែលត្រូវផ្ដន្ទាទោស ៖

– ប្រហារជីវិត (ថ្នាក់ទី ៣)

– ដាក់គុកបង្ខំឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់អស់មួយជីវិត (ថ្នាក់ទី ២)

– ឬដាក់គុកបង្ខំឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់មានកំណត់វេលា (ថ្នាក់ទី១)

(មាត្រា ២១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ)

បទមជ្ឈិមជាបទល្មើសដែលត្រូវផ្ដន្ទាទោស ៖

– ដាក់គុកពី ១ ឆ្នាំទៅដល់ ៥ ឆ្នាំ ហើយពិន័យពី ១០០ រៀលទៅដល់ ១០០០ រៀល (ថ្នាក់ទី ៣) ។

– ដាក់គុកពី ១ ខែទៅដល់ ១ ឆ្នាំ នឹងពិន័យពី ៣០ រៀល ទៅដល់ ១០០ រៀល (ថ្នាក់ទី ២) ។ ឬ

– ដាក់គុកពី ៦ ថ្ងៃទៅដល់ ១ ខែ នឹងពិន័យពី ៦ រៀលទៅដល់ ៣០ រៀល (ថ្នាក់ទី ១) ។

ទោសមជ្ឈិមទាំង ៣ ថ្នាក់នេះ គ្រាន់តែដាក់គុក ឬគ្រាន់តែពិន័យក៏បាន (មាត្រា ២២ ក.ព.) ។

បទលហុជាបទល្មើសដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់គុកពី ១ ថ្ងៃទៅដល់ ៥ ថ្ងៃ នឹងពិន័យពី ៤០ សេនទៅដល់ ៥ រៀល ឬគ្រាន់តែដាក់គុក ឬគ្រាន់តែពិន័យក៏បាន (មាត្រា ២៣ ក.ព.) ។

បើជនណាមិនបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់នេះទេ គ្មាននរណាអាចចោទចាប់ ឬឃុំឃាំងជននោះបានឡើយ ។ ជនណាចោទចាប់ ឬឃុំឃាំងមនុស្សដែលពុំបានប្រព្រឹត្តបទដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់ ជននោះធ្វើខុសនឹងច្បាប់ ហើយត្រូវទទួលទោសលើខ្លួន ដូចនឹងមានពណ៌នាទៅខាងក្រោយនេះ ។

ប្រការ ២– នរណាជាអ្នកចោទ ?

តាមធម្មតា កាលមានបទល្មើសជាបទឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិមបណ្តាល

កើតឡើង អ្នករងគ្រោះឬជនឯទៀតអាចប្តឹងជាបទអាជ្ញាបាន ។ តែដែលនឹងចោទប្រកាន់ ឲ្យប្រើអំណាចច្បាប់ដាក់ទណ្ឌកម្មនោះ មានតែរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ឬអ្នកតំណាងរដ្ឋមន្ត្រីនេះទើបចោទបាន ។ ក្នុងជាន់ដំបូងអ្នកតំណាងនោះ គឺព្រះរាជអាជ្ញា ។ ជួប្រេះក្នុងក្តីអាជ្ញាអ្នកដើមចោទ គឺព្រះរាជអាជ្ញា ឬព្រះរាជអាជ្ញារង ពុំមែនអ្នកដើមបណ្តឹងទេ ។ ក្នុងសាលាដំបូងណា ដែលគ្មានព្រះរាជអាជ្ញា ចាងហ្វាងសាលាដំបូងនោះទទួលមុខការជួស ។

(មាត្រា ៨ នឹង ៦៩ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ)

ពាក្យប្តឹងក្នុងក្តីអាជ្ញា នឹងជូនផ្ទាល់ទៅព្រះរាជអាជ្ញាតែម្តងក៏បាន នឹងជូនទៅនាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ណាមួយក៏បាន (Officier de policc judiciaire) (មាត្រា ៤៥ នឹង ៧៣ ក.ព.ព.) ឬនឹងជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ក៏បាន (មាត្រា ៨ ក.ព.ព.) ។

នាម៉ឺនដែលហៅថានាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌នោះគឺៈ

- ចៅហ្វាយខេត្ត នឹងចៅហ្វាយស្រុក;
- មេឃុំឬជំទប់ បើឥតពីមេឃុំ;

– គុម្ពីសៀវប៉ូលិស ;

– នាយសង់ដាម (Officiers de gendarmerie): មេកងសង់ដាម (chef de brigade) នឹងសង់ដាម, សែហ្វប៉ុស្តសង់ដាម ;

– មេព្រះនគរបាលសំងាត់ នឹងភ្នាក់ងារដែលស្តីទីកុម្មីសៀវប៉ូលិស ;

– សែហ្វប៉ុស្តរដ្ឋបាល នឹងសែហ្វប៉ុស្តប្រទល់ដែន ;

– ចៅក្រមសាលាលហុ ;

– ព្រះរាជអាជ្ញា ;

– សុភាបារបុរស ។ (មាត្រា ៤០ ក. ព.ព.)

នាម៉ឺនណាបានទទួលបណ្តឹងហើយ មិនបញ្ជូនទៅតុលាការមុខក្រសួង នាម៉ឺននោះអាចត្រូវទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី ២ (មាត្រា ២៤៤ ក.ព.) ។ បើនាម៉ឺននោះបំបិទបំបាំង ឬមានបំណងនឹងបំបិទបំបាំងបទល្មើសខុសក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិមដែលខ្លួនបានដឹងហើយ ឬមួយបំបាត់ឬមានបំណងនឹងបំបាត់ភស្តុតាងបទល្មើសនោះ នោះអាចត្រូវទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី ៣ (មាត្រា ២៤៥ ក.ព.) ។

បើព្រះរាជអាជ្ញាមិនព្រមចោទ ព្រោះយល់ថារឿងក្នុងពាក្យប្តឹងមិនចូលជាបទល្មើសនោះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចេញដីកាប្រាប់ទៅសា-មីខ្លួនឲ្យដឹងផង (មាត្រា ៧៦ ក.ព.ព.) ។ សាមីខ្លួនអាចប្តឹងដល់សាលាក្រុមចោទមួយលើកទៀតបាន (មាត្រា ៤៩៧ ក.ព.ព.) បើសាលាក្រុមចោទចេញសាលក្រមលើកពាក្យប្តឹងចោលទៀត សាមីខ្លួនអាចឧទ្ធរណ៍ទៅសាលាវិនិច្ឆ័យជាទីបំផុត (មាត្រា ៥០០ ក.ព.ព.)

បើព្រះរាជអាជ្ញាយល់ឃើញថា រឿងក្នុងពាក្យប្តឹងនោះចូលជាបទមជ្ឈិម ហើយក្នុងរឿងនោះពិបាករកសេចក្តីពិតក្តី អ្នកត្រូវចោទគេចខ្លួនបាត់ក្តី ឬមួយបើព្រះរាជអាជ្ញាយល់ឃើញថារឿងក្នុងពាក្យប្តឹងនោះចូលជាបទឧក្រិដ្ឋ នោះព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើដីកាចាប់បញ្ជូនរឿងទៅសុភាចារបុរសឲ្យស៊ើបសួរ ។

បើព្រះរាជអាជ្ញាយល់ឃើញថា រឿងក្នុងពាក្យប្តឹងនោះចូលជាបទមជ្ឈិម ហើយក្នុងរឿងនោះងាយរកសេចក្តីពិត នោះព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើដីកាកោះអ្នកត្រូវចោទ ឲ្យចូលខ្លួនមកឲ្យសាលាមជ្ឈិមជំនុំជំរះតែម្តងក៏បាន " (មាត្រា ៧៧-៧៩ ក.ព.ព.) ។

រឿងក្តីអាជ្ញា ច្បាប់ហាមមិនឲ្យនាម៉ឺនមុខក្រសួងផ្សះផ្សា ។ បើនាម៉ឺនមុខក្រសួងណាផ្សះផ្សា ទាល់តែរឿងនោះរលាយបាត់ទៅ មិនមានប្តឹងដល់តុលាការ នាម៉ឺននោះអាចត្រូវទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី២ (តាមមាត្រា ២៤៤ ក. ព. ព.)

សេចក្តីសង្កេត.– របៀបហៅទប្រកាន់ដែលពោលមកខាងលើនេះ ប្រើបានតែកាលណាអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើស ជារាស្ត្រធម្មតា ។

កាលបើអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសជានាម៉ឺន ត្រូវរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌សុំអនុញ្ញាតពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានជាមុនសិន ទើបព្រះរាជអាជ្ញាហៅទប្រកាន់បាន (មាត្រា ១១ ក. ព. ព.) ។

បើអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាមេឃុំ ត្រូវឲ្យបានអនុញ្ញាតពីចៅហ្វាយខេត្តជាមុនទើបហៅទប្រកាន់បាន វៀរលែងតែក្នុងបទល្មើសដែលទាន់ជាក់ស្តែង (មាត្រា ដដែល) ។

កាលបើអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាអ្នកដំណាងរាស្ត្រឬជាទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រត្រូវបានអនុញ្ញាតពីរដ្ឋសភា ឬក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រជាមុន ទើបហៅទប្រកាន់បាន វៀរលែងតែក្នុងបទល្មើសដែលទាន់ជាក់ស្តែង (មាត្រា ៥៥ និង ៧៧ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ) ។

បទល្មើសដែលរាប់ថា ទាន់ជាក់ស្តែងនោះ គឺបទល្មើសដែលកំពុងតែប្រព្រឹត្តរួចភ្លាមៗ ក្នុងមួយរំពេច ឬមួយអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះមានគេដេញតាមឆោឡោ ពុំនោះសោតអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះ គេបានទាន់ឃើញមានភស្តុតាងនៅខ្លួនដូចជាសំលៀកបំពាក់ អាវុធគ្រឿងឧបករណ៍ ឬសំបុត្រស្នាមដែលធ្វើឲ្យសំគាល់បានថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬជាអ្នកសមគំនិតនឹងអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះមែន តែត្រូវឲ្យទាន់ឃើញក្នុងគ្រាដែលជិតបន្ទាប់ពីពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះ (មាត្រា ៥៤ ក. ព. ព.) ។

ប្រការ ៣– នរណាមានអំណាចចាប់ ? ដើម្បីនឹងចាប់ត្រូវធ្វើតាមរបៀបដូចម្តេចខ្លះ ទើបត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ?

សេចក្តីត្រង់នេះមានករណី ២ យ៉ាង ៖

១) បទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង

២) ក្រៅពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង ។

១.– បទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង

ក្នុងបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង នរណាក៏ដោយ មិនបាច់តែជានាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ទេ អាចចាប់

អ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសបាន ។ ប្រ្យប់បើកអំណាចឱ្យឯកជនParticulier មានសិទ្ធិចាប់អ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលទាន់ជាក់ស្តែង ហើយនាំទៅប្រគល់ឱ្យនាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាល (មាត្រា ៤៨២ ក. ព. និងមាត្រា ៥៥ ក. ព. ព.) ។

២.– ក្រៅពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង

ក្រៅពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង មានត្រឹមតែនាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌តែប៉ុណ្ណោះ ដែលនឹងចាប់មនុស្សបាន ប៉ុន្តែត្រូវឱ្យមានលក្ខខណ្ឌណាមួយក្នុងបណ្តាលក្ខខណ្ឌពីរយ៉ាងដូចតទៅនេះ ៖

ក) មានបង្គាប់ពីតុលាការ ឬ

ខ) បានទទួលបណ្តឹង ។

ក)– នាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ចាប់ ដោយមានបង្គាប់ពីតុលាការ (មាត្រា ២៤៣ ក. ព.)

– ភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវចាប់មនុស្សណាដែលមានដីកានាំខ្លួនឬដីកាចាប់ខ្លួន ដែលតុលាការមុខក្រសួងបេញតំរូវឱ្យចាប់ និងមនុស្សណាដែលមានសាលក្រមកាត់ទោសដាក់គុកផុតរយៈឧទ្ធរណ៍ ។

ដីកានាំខ្លួន ជាសំបុត្រដែលតុលាការមុខក្រសួង (តាមធម្មតាសុភាចារបុរស) បេញបង្គាប់ឲ្យភ្នាក់ងារកំឡាំងអាជ្ញាទាំងពួងនាំខ្លួនអ្នកត្រូវចោទមកជូនតុលាការនោះ។ ដីកានាំខ្លួននឹងចេញបានតែក្នុងរឿងឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិមទម្ងន់ ហើយបើអ្នកជាប់ចោទគ្មានទីលំនៅខាប់ខ្លួនឬបើគួរខ្លាចក្រែងអ្នកត្រូវចោទគេចរត់បាត់ខ្លួន ឬកាលបើអ្នកត្រូវចោទមិនបានចូលទៅសាលាតាមដីកាបង្គាប់ឲ្យចូលខ្លួន (មាត្រា ១៧៥-១៧៤ ក.ព.ព,) ។

ភ្នាក់ងារដែលទទួលសំរេចតាមដីកានាំខ្លួន ត្រូវបង្ហាញដីកានោះទៅអ្នកត្រូវចោទ ហើយប្រគល់ចុងដីកាឲ្យទៅផង (មាត្រា១៧៦ ក.ព ព). ។ រួចត្រូវនាំខ្លួនអ្នកត្រូវចោទទៅជូនតុលាការមុខក្រសួងដើម្បីសាកសួរក្នុងរយៈវេលា ២៤ ម៉ោង (មាត្រា១៨០ក.ព.ព.)។ ដល់អ្នកត្រូវចោទចូលខ្លួនដល់តុលាការ ដែលបានចេញដីកានាំខ្លួន ហើយដីកានាំខ្លួនគោះអស់អំណាចតែប៉ុណ្ណោះ ។ តុលាការនោះនឹងបើកលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំក៏បាន, បើកនឹងដាក់ឲ្យឃុំខ្លួនក៏បាន តែត្រូវចេញដីកាមួយទៀត ហៅថាដីកាឃុំខ្លួន (មាត្រា១៨១ក.ព.ព.) ។

ដីកាចាប់ខ្លួន.– បើអ្នកត្រូវចោទគេចាប់ខ្លួន នោះតុលាការចេញដីកាឲ្យចាប់ខ្លួន ដោយបានសេចក្ដីយល់ព្រមជាមុនពីក្រុមអយ្យការ ។ ដីកានេះបើកអំណាចឲ្យភ្នាក់ងារដែលចាប់អ្នកត្រូវចោទនាំខ្លួនត្រង់ទៅគុកតែម្ដង ។ (មាត្រា១៨២និង១៨៣ក.ព.ព.)

១)– នាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ចាប់ដោយបានទទួលបណ្ដឹង.– អ្នកចេះច្បាប់ខ្លះយល់ថា កាលបានទទួលបណ្ដឹងដោយត្រឹមត្រូវ ជាជនណាបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិម នាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ មានសិទ្ធិចាប់ជននោះមកសាកសួរធ្វើសេចក្ដីកត់ហេតុបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា ព្រមទាំងជននោះផង ឬនឹងបើកលែងជននោះសិន ហើយបញ្ជូនតែពាក្យកត់ហេតុទៅក៏បានដែរ ។ អ្នកដែលយល់ដូច្នេះ អាងដល់មាត្រា ៣៩ក.ព.ព. ដែលមានសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ៖

« មុខក្រសួងក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវស៊ើបរកបទល្មើសជាឧក្រិដ្ឋមជ្ឈិមនិងលហុ ប្រមូលភស្តុតាងនឹងជូនខ្លួនមនុស្សដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសទាំងនោះទៅសាលា ដែលសំរាប់ធ្វើទោសមនុស្សដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះ » ។

តាមយោបល់អ្នកខ្លះទៀត បទបញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះមិនជាក់ច្បាស់គ្រប់គ្រាន់ទេ ព្រោះគ្មានមាត្រាឯទៀតមកប្រកបសេចក្ដីផងថា នាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌មានសទ្ធិចាប់មនុស្ស កាលគ្រាន់តែបានទទួលបណ្ដឹង ។ គេអាចយល់បានថាអ្នកតែងច្បាប់មានបំណងបើកអំណាចឲ្យនាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ចាប់អ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើស បានតែក្នុងរឿងបទល្មើសដែលទាន់ជាក់ស្ដែង នឹងកាលបានទទួលបង្គាប់ពីតុលាការមុខក្រសួង ។

នាម៉ឺននឹងភ្នាក់ងាររាជការដែលពុំមែនជានាយភ្នាក់ងារក្រុមព្រះនគរបាលយុត្តិធម៌ មានសិទ្ធិចាប់មនុស្សឬទេ ? ត្រង់នេះមានសេចក្ដីយល់ផ្សេង ៗ គ្នា ព្រោះគ្មានបទបញ្ញត្តិឯណាសំដែងឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

ប្រការ ៤.- នរណាមានអំណាចឃុំឃាំង ? ដើម្បីនឹងឃុំឃាំង ត្រូវធ្វើតាមរបៀបដូចម្ដេចខ្លះ ទើបត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ?

មានតែតុលាការតែប៉ុណ្ណោះ ដែលមានអំណាចឃុំឃាំង ។

ដើម្បីនឹងឃុំឃាំងបាន តុលាការមុខក្រសួងត្រូវចេញសាលក្រម កាត់ទោសដាក់គុក ឬចេញដីកាតុលាការ ។ ដីកាតុលាការដែលបើកអំណាចឲ្យឃុំឃាំងបាននោះ គឺដីកាចាប់ខ្លួននឹងដីកាឃុំខ្លួន ។

ដីការចាប់ខ្លួន យើងបានអធិប្បាយរួចមកហើយ

ឯដីកាឃុំខ្លួន គឺជាពាក្យបង្គាប់ឲ្យទទួលខ្លួនអ្នកត្រូវចោទទៅឃុំទុកក្នុងគុក ។ ការចេញដីកាឃុំខ្លួននេះ មិនមែនជាការផ្ដាញផ្ដាល ឬជាការដាក់ទណ្ឌកម្មទេ គឺជាការប្រយ័ត្នកុំឲ្យអ្នកត្រូវចោទគេចខ្លួនបាត់ ឬកុំឲ្យអ្នកជាប់ចោទទៅគុបគិតនឹងសាក្សី ឬបំបាត់ភស្តុតាងបាន ក្នុងពេលដែលស៊ើបសួរ ។

ការឃុំឃាំងដោយមានដីកាតុលាការនេះ ច្បាប់គ្មានកំណត់ថាដល់ពេលយូរប៉ុណ្ណាត្រូវបើកលែងទេ ស្រេចតែលើចៅក្រម ។ តែចៅក្រមអាចដោះឲ្យនៅក្រៅឃុំបាន ។ សំរាប់មនុស្សណាដែលទើបនឹងត្រូវចោទតែមួយដង ហើយដែលគួរត្រូវទោសត្រឹមតែជាបទមជ្ឈិមថ្នាក់ទី ១ នោះច្បាប់ប្រណីឲ្យចាប់មកឃុំបានត្រឹមតែបីថ្ងៃ រួចឲ្យបើកលែងនៅក្រៅឃុំ តែបើបទល្មើសនៃអ្នកត្រូវចោទនោះជាបទមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្ដែង ច្បាប់ក៏មិនប្រណីដូច្នេះដែរ (មាត្រា ១៨៨ ក.ព.ព.) ។

ឯដីកានាំខ្លួន ដែលបានអធិប្បាយរួចមកហើយ នោះមិនមែនបើកអំណាចឲ្យឃុំឃាំងបានទេ គឺគ្រាន់តែឲ្យចាប់ខ្លួនបញ្ជូនទៅតុលាការតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រការ ៥.– នណារចាប់ឬឃុំឃាំងគេខុសពីច្បាប់ ត្រូវទទួលទោសយ៉ាងណាខ្លះ ?

ជនណាចាប់មនុស្សទៅឃុំឃាំងហើយឃាត់ខន ដោយគ្មានបង្គាប់អំពីរាជការត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ហើយក្រៅពីបទល្មើសជាឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិមដែលទាន់ជាក់ស្តែង ជននោះត្រូវទទួលទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី ២ បើការឃុំឃាំងមិនយូរលើសពី ១០ ថ្ងៃ ។ បើការឃុំឃាំងយូរលើសពី ១០ ថ្ងៃ ត្រូវដាក់ទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី៣ (មាត្រា ៤៨២ ក.ព.) ។ បើជនដែលឃុំឃាំងគេនោះមិនបើទាំ ឬបង្អត់អាហារអ្នកជាប់ៈប៉ុបៃមទៀតផង ត្រូវធ្វើទោសជននោះយាងធ្ងន់បំផុតតាមថ្នាក់ខាងលើនេះ ឬនឹងធ្វើទោសតាមថ្នាក់ធ្ងន់ទៅទៀតក៏បាន (មាត្រា ៤៨៣ ក.ព.) ។

ជនណាឲ្យគេហៅនដោយចេតនា ដើម្បីឲ្យគេឃុំឃាំងមនុស្ស ទោះតឹតយកឈ្នួលក្តី ទោះយកឈ្នួលក្តី ជននោះត្រូវទទួលដូចអ្នកឃុំឃាំងគេនោះដែរ (មាត្រា ៤៨៦ ក.ព.) ។

តុលាការណាចេញបង្គាប់ឲ្យឃុំឃាំងមនុស្ស ដែលគ្មានត្រូវចោទជាបទឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិម ហើយដែលគ្មានត្រូវកាត់ទោសអាជ្ញា

ឬទោសរដ្ឋប្បវេណីបង្ខំដល់រាងកាយទេ តុលាការនោះត្រូវទទួលទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី២ (មាត្រា ២៤៩ក.ព.) ។

ក្រៅពីតុលាការមុខក្រសួង បើមន្ត្រីឬអ្នកតំណាងរាជការណាចេញបង្គាប់ឲ្យចាប់មនុស្សទៅឃុំឃាំង មន្ត្រីឬអ្នកតំណាងរាជការនោះត្រូវទទួលទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី២ (មាត្រា ២៤៨ក.ព. ។

ជនណាជានាយកឬជាអ្នករក្សាគេហដ្ឋានសំរាប់ឃុំឃាំង ទទួលមនុស្សយកទៅឃុំឃាំង ដោយឥតដីកាតុលាការ ឬឥតសេចក្ដីស្រេចសាលក្រមដែលតុលាការបានចេញឲ្យ ជននោះត្រូវទទួលទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី២ (មាត្រា ២៥០ ក.ព.) ។

ជនណាត្រូវគេក្លែងក្លាយប្ដឹងតុលាការជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមដោយឥតប្រាព្យាបាទ កាលតុលាការរកទៅមិនឃើញជួបបណ្ដឹងកាត់សេចក្ដីលែងខ្លួនឬលើកលែងចោទប្រកាន់ ជននោះអាចប្ដឹងយកអ្នកដើមបណ្ដឹងទុច្ចរិតឲ្យត្រូវទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទី២បាន (មាត្រា ៥១៤ ក.ព.) ។

IMPRIMERIE
A. PORTAIL
PHNOM-PENH
TIRAGE 1100 EX.